

Tartu Ülikool
Usuteaduskond

Mari Rauba

**SPIRITUAALNE HARIDUS BAHÁ'Í USUNDIS
VARATEISMELISTE VAIMSE JÕUSTAMISE PROGRAMMI
NÄITEL –
OSALUSVAATLUSLIK UURIMUSTÖÖ BALTIMAADE
INITSIAATIIVI TARTU KOGUKONNA NOORSOOTÖÖST**

Bakalaureusetöö

Juhendaja dr. Ringo Ringvee

Tartu 2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
TÄHTSAMATE MÕISTETE SELGITUS	10
I HARIDUSPROGRAMMI TAGAMAAD.....	11
1. Bahá'í usundi ajalugu.....	11
1.1. Bahá'í usund Eestis	12
2. Bahá'u'lláh` uus maailmakord	14
2.1. Kujunev ajajärk.....	15
3. Bahá'í haridusfilosoofia.....	16
3.1. Hariduse kättesaadavus.....	16
3.2. Baaspõhimõtted	17
3.2.1. Bahá'í usu käsitus inimesest.....	18
4. Instituudiprotsess.....	19
4.1. Ajalooline ülevaade	19
4.2. Ruhi Instituut	21
4.2.1. Materjalide väljatöötamise metodoloogia.....	21
4.3. Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmi õppematerjalid.....	22
4.3.1. Development Learning Press	22
5. Baltimaade initsiatiiv.....	24
5.1. Pioneerid	25
5.2. Statistikat Baltimaade initsiatiivi kohta	25
I KOKKUVÕTE	27
II VARATEISMELISTE VAIMSE JÕUSTAMISE PROGRAMM	28
1. Minu kui uurija positsioon fenomeni ajalis-ruumilisel toimimisalal	28
2. Programmi visioon noortest ja neile asetatud ootused	30
3. Noortegruppide eesmärk	32
3.1. Positiivsete ja negatiivsete ühiskonna jõudude tuvastamine	32
3.2. Vaimse jõustamise tähendus.....	33
3.2.1. Vaimne ja intellektuaalne suurepärasus	34

3.4. Noortegruppides osalejad	34
3.4.1. Juhendajad (<i>animators</i>).....	34
3.4.2. Noored.....	35
4. Metodoloogia.....	37
4.1. Noortegrupi moodustamine	37
4.2. Lapsevanemad	38
4.3. Juhendaja ja noore vahekord.....	40
4.4. Noortegrupi kokkusaamise kirjeldus	41
4.4.1. Ettevalmistused kokkusaamiseks	41
4.4.2. Noortegrupi kokkusaamine	42
4.4.2.1. Algus ja tsitaatide lugemine	42
4.4.2.2. Materjalidega töötamine	43
4.4.2.2.1. Näide tööst materjalidega	44
4.4.2.3. Mängimine; loominguline tegevus.....	47
5. Materjalides sisalduv religioosne aspekt.....	48
5.1. Kõnelemine bahá'í usust ja Jumalast noortegrupitöös	49
6. Teenimisprojektid.....	51
KOKKUVÕTE.....	52
ALLIKAD JA KIRJANDUS	55
RESUME	60
LISAD	64
Lisa 1. Kirjalik intervjuu lapsevanemaga.....	64
Lisa 2. Vestlusring kolme Vilniuses tegutseva noortegrupi noorega	66
Lisa 3. Pildimaterjal	67

SISSEJUHATUS

Bakalaureusetöö uurimusfookuses on bahá'í kogukondade ja institutsioonide poolt välja töötatud materjalide ja tegevuskavadega varustatud mitteformaalse hariduse programm, mis on mõeldud rakendamiseks nii bahá'í kogukondades kui ka laiemas ühiskonnas õpperingide, noortegruppide ja lastetundide tegevustiku korraldamiseks. Sealjuures on uurimus keskendunud Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmi (*Junior Youth Spiritual Empowerment Program*) – edaspidi „noortegrupid“ – tööle Baltimaade initsiatiivi¹ Tartu kogukonna noorsootöö näitel. Programm tegeleb noortega vanuses 11-15 eluaastat ning antud uurimustöö fookuses olevatest noortegruppidest osavõtjad on kõik mitte-bahá'í noored. Bakalaureusetöö ei analüüsi bahá'í erakoolides kasutatavat õppekava.

Teema valiku põhjendus

Põhjuseks, miks antud teema käsitleda võtsin, oli esiteks soov jagada oma kogemust ning kaardistada teadmisi, mida on andnud kokkupuude Baltimaade initsiatiivi raames Tartus tegutsevate bahá'ídega. Teiseks, haridusprogramm on elav nähtus, mille tegevustik leiab aset töö koostamisega paralleelselt. Seetõttu kannustas teemavalikut ka missioonitunnetus kodumaa usulisel maastikul toimuvast raporteerida. Kolmas põhjus on soov täiendada akadeemilise kirjanduse ridu, kus leidub küll käsitlusi bahá'í usundist, mingil määral ka haridusprogrammist ning selle taga seisvast maailmamissioonist, kuid mitte noortegruppidest ega nende tehtavast tööst.

Eesmärk

Uurimustöö eesmärk on lahata haridusprogrammi kahte tahku. Esiteks, millised on programmi tagamaad? Uurijana lähtun selle tahu käsitlemisel

¹ 2011-2014 aset leidev rahvusvaheliste bahá'í institutsioonide poolt ellu kutsutud Balti regiooni bahá'í kogukondade tugevdamise ja kasvu initsiatiiv – vt I osa ptk 4.

järgnevatel küsimustel, millele otsin bahá'í perspektiivi vastuseid: Millisest visioonist on see inspireeritud? Mis on bahá'í mitteformaalne haridusprogramm? Mis on spirituaalne (edaspidi ka lihtsalt „vaimne“) haridus?

Teiseks, kuidas haridusprogrammi noortegruppidele keskendunud osa ehk Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programm sihtgrupi peal rakendatuna praktiliselt välja näeb? Sellele tahu käsitlemisel lähtun järgmistest küsimustest: Kellele on mõeldud Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programm? Mis on noortegruppide eesmärk? Miks on noorte vaimne harimine bahá'í kogukonna jaoks oluline? Kuidas on haridusprogramm noortegruppide näitel ellu rakendatud?

Töö eesmärgiks ei ole anda ülevaadet bahá'í usundist, kuid tutvustades haridusprogrammi erinevaid aspekte ja tagamaid, tulevad käsitlemisele mitmed olulised bahá'í usu õpetused. Taotluseks on anda teemale võimalikult laiahaardeline taust.

Meetod²

Metodoloogiline lähenemine on etnograafilis-fenomenoloogiline – eesmärk on programmi kui fenomeni käsitlemine. Kvalitatiivsed meetodid hõlmavad eneses osalusvaatlust ning bahá'í kirjutiste ja teadusartiklite tekstianalüüsi.

Andmekogumisviisidena olen rakendanud etnograafilistel uurimismeetoditel põhinevat lähenemist osalusvaatluse, osaleva sekkumise, vestluste ja intervjuude näol. Võttes ajavahemikul talv 2012 kuni kevad 2013 avalikult osa uuritava fenomeniga seotud tegemistest olen kogunud materjali teema käsitlemiseks, mis on talletatud vaatluspäevikus (Rauba 2012-2013³).

Programmi sisu fenomenoloogiliseks avamiseks olen valinud näiteid noortegruppide tööga seotud olevate järgmiste osapoolte hulgast: gruppide juhendajad (neli Tartust, kaks Leedust, kaks Lätist), noored (kaheksa Tartust, kolm Leedust), nende vanemad (viis Tartust). Kõik intervjuueeritavad juhendajad on bahá'íd, noored ja nende vanemad aga mitte. Sealjuures on varateismeliste ning

² Põhjalikum ülevaade minu kui uurija positsioonist fenomeni uurimisel II osa 1. ptk-s.

³ Kohad töö tekstis, kus olen viidanud vaid enda vaatluspäevikule, tähistavad minu enda isiklike märkmeid vastavatest sündmusest, inimeste kommentaaridest jne (mille puhul on märkmete põhjal võimatu identifitseerida arvamuse avaldajat), mitte aga minu enda isiklikku arvamust.

lapsevanemate isikud anonümiseeritud, juhendajate isikud aga mitte. Programmi fenomeni analüüsimisel olen rõhku pannud käsitletavate haridusalaste kontseptsioonide toimimisele ja tähendustele asjaosaliste elus. Inimesi ja tegemisi olen uurinud fenomeni toimimisel, püüdes aru saada või interpreteerida nähtust selles tähenduste süsteemis, mida asjaosalised ise vastavalt oma religioossele (juhendajad) ja mitte-religioossele (noored, lapsevanemad) väljale ettevõtmistele omistavad. Fenomeni mastaapse sisu avamise huvides olen oma töös kõige enam kasutanud juhendajatelt kogutud kommentaare.

Nähtuse praktilist teostust olen seostanud ja analüüsinud bahá'í kirjandusest (sh programmis kasutatavast õppematerjalidest) ning teaduslikest artiklitest pärineva ainesega. Eesmärk on tekstianalüüsi abil kirjeldada bahá'í usus sisalduvat maailma arengu visiooni, millest haridusprogrammi praktiline teostus on inspireeritud. Kirjalikest allikatest toodud näited on seega kõik seotud haridusprogrammi ideestiku ja selle tagamaade selgitamisega.

Allikad ja Kirjandus

Töö koostamisel kasutatud kirjanduse jagan kaheks: teaduskirjandus ning bahá'í autorite kirjandus. Viimane jaguneb töö kontekstis veel omakorda kolmeks: usu seisukohast autoritatiivsed tekstid (Bahá'u'lláh, 'Abdu'l Bahá ja Shoghi Effendi⁴ kirjutised ning bahá'í kõrgeima usulise ja administratiivse keskuse, Ülemaailmse Õigluse Koja – *The Universal House of Justice* – sõnumid), tava-bahá'ide kirjutised ning Õigluse Koja poolt heaks kiidetud haridusprogrammi õppematerjalid.

Teadusartikleid bahá'í mitteformaalsest haridusest on ilmunud ühes haridusprotsessi intensiivistumisega 1990. aastate lõpus ja uue aastatuhande alguses ning nende publitseerimise viljakaimaks etapiks võib pidada – andmebaaside otsingutulemuste põhjal – praegust ajahetke. Teaduslike artikleid, mis keskendusid aga põhjalikult noortegruppide tööle, leida ei õnnestunud. Baltimaade initsiatiivist, mille näol tegemist niivõrd värske nähtusega, puuduvad teaduslikud uurimused täiesti.

Töö koostamisel kasutatud teaduskirjandusest tõstan esile järgmised

⁴ vt I osa ptk 1.

artiklid: Austraalia haridusteoreetiku Boris Handal'i „The Philosophy of Bahá'í Education“ (2007), mis võtab kompaktselt ning põhjalikult kokku bahá'í haridusfilosoofia olemuse ja eesmärgid. Samuti Rosemary B. Closson'i ja Sylvia B. Kaye'i bahá'í täiskasvanute mitteformaalset haridusprogrammi käitlev artikkel „Learning by doing: Preparation of Bahá'í nonformal tutors“ (2012), mis analüüsib sisukalt bahá'í haridusfilosoofia üldisi printsiipe.

Suuremas osas olen aga bahá'í haridusfilosoofia ning praktika mõistmiseks ja kirjeldamiseks kasutanud bahá'í kirjandust. Esiteks, usu seisukohast autoritatiivseid tekste usu rajaja Bahá'u'lláh' ning järgnevate liidrite 'Abdu'l Bahá ja Shoghi Effendi sulest ning Ülemaailmse Õigluse Koja poolt välja antud tekste. Väga informatiivne oli kogumik Shoghi Effendi kirjadest bahá'í kogudustele: „The World Order of Bahá'u'lláh. Selected Letters“, mis avaldati esimest korda 1938. aastal, ning mis oli abiks bahá'í õpetustele vastava ja haridusprogrammile vundamenti rajava maailma arengu visiooni kirjeldamisel. Kõige kasulikumad olid aga Ülemaailmse Õigluse Koja poolt bahá'í kogukondadele üle maailma saadetud sõnumid. Siinkohal tõstan esile järgmise kogumiku: „Turning Point. Selected Messages of the Universal House of Justice and Supplementary Material 1996-2006“ (2006).

Praktilise osa kirjeldamisel on suureks abiks olnud õppematerjalid. Näiteks noortegruppide juhendajate koolitamiseks mõeldud raamat „Releasing the Powers of Junior Youth“ (2009) ning samuti noortegruppides kasutatavad õpperaamatud. Praktilise osa peamisteks allikateks on aga suulised ja kirjalikud intervjuud ning uurija enda vaatluspäevik.

Internetilehekülgedest kasutasin kõige enam bahá'íde rahvusvahelist veebilehekülge bahai.org, ning haridusprogrammi õppematerjale tutvustavat lehekülge ruhi.org.

Struktuur

Töö on jaotatud kaheks suuremaks osaks. I osa käsitleb haridusprogrammi tagamaid ning on omakorda jaotatud viieks peatükiks. Kuna olen oma töös tsiteerinud Bahá'u'lláh', 'Abdu'l Bahá ja Shoghi Effendi teoseid, annan esimeses peatükis lühikokkuvõtte nende rollist bahá'í usundi ajaloo arengu kontekstis.

Teises peatükis kirjeldan Bahá'u'lláh` visandatud uut maailmakorda ehk bahá'í õpetustes sisalduvat maailma arengu visiooni, mis selgitab haridusprogrammi religioosseid tagamaid. Kolmandas peatükis annan bahá'í haridusfilosoofia iseloomustuse. Neljandas peatükis selgitan lahti bahá'í maailmas haridusprogrammi kohta kasutusel oleva termini „institiudiprotsess“ tähenduse. Viiendas kirjeldan Baltimaade initsiatiivi.

Töö teine osa on pühendatud Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmile ehk noortegruppidele ning koosneb kuuest peatükist. Esimeses neist kirjeldan enda – uurija – positsiooni osalusvaatluse läbiviimisel. Teises peatükis võtan lahkamisele visiooni, mis programmil on noortest, kolmas aga käsitleb noortegruppide eesmärgi. Selle peatüki alla olen toonud vaimse jõustamise tähenduse lahti selgitamise ning noortegruppides osalejate kirjeldamise. Neljas, kõige mahukam peatükk käsitleb grupitöö läbiviimise metodoloogiat. Selles osas kirjeldan ka grupi kokkusaamiste praktilisi tegevuskäike, tuues näiteid nii materjalidega töötamisest kui ka loominguulistest tegevustest. Viiendas peatükis analüüsin materjalides ja noortegrupitöös sisalduvat religioosset aspekti ning kuues peatükk kirjeldab teenimisprojekte – ühte väga olulist komponenti grupitööst.

Töö koostamisel esile kerkinud raskused

Töö koostamisel esile kerkinud raskustest nimetan esiteks probleemi, et bahá'í noortegruppide tööd puudutav teaduskirjandus veel praktiliselt puudub. Seetõttu on töös kasutatud teaduslike artiklite aines piirdunud vaid üldisemate bahá'í haridusfilosoofiat puudutavate kirjeldustega ning praktilisi tegevuskäike olen analüüsinud eeskätt asjaosaliste kommentaaride ja bahá'í kirjanduse põhjal.

Teiseks raskuspunktiks on etnograafilise ainekogumise seotud tegevustik – ligipääs kõikide Balti riikide noortegruppidele pikaajaliseks osalusvaatluseks oli geograafilistel põhjustel piiratud. Põhjalikumalt tekkis mul võimalus vaadelda vaid Tartu noortegruppide tööd. Leian aga, et üksnes Tartu noortegruppide kogemus ei oleks andnud piisavalt ainet nähtuse fenomenoloogiliseks avamiseks ning samas on viimased lahutamatu seotud bahá'í kogukonna mitteformaalse haridustegevusega Lätis ja Leedus ehk

Baltimaade initsiatiiviga. Seetõttu otsustasin töö teema fookuse jätta Tartu kogukonnale, nähes aga viimast laiemas – Baltimaades toimuva bahá'í mitteformaalse haridusprogrammi – kontekstis.

Raskuseks võib nimetada kogu Baltikumi kogemust silmas pidades noortegruppide töö lapsekingades olemist – tegemist alles alanud nähtusega Balti riikides ning – minu hinnangul – ei oma kõik protsessi kaasatud mitte-bahá'í noored laiahaardelisemat arusaama programmi olemusest, et olla piisavalt pädevad andma sisulist tagasisidet. Seega on juba ettevõtmise embrüonaalsust silmas pidades minu ligipääs fenomeni mastaapse sisu avamisele piiratud.

TÄHTSAMATE MÕISTETE SELGITUS

Esmase määratluse kohaselt saab mõiste „bahá’í haridus“ alla koondada nii formaalse hariduse bahá’í koolides kasutatava õppekava näol, kui ka mitteformaalse hariduse. Samuti võib sellest rääkida kui sisulisest terminist vihjega sellele, mis avaldub bahá’í haridusfilosoofiana. Viimasest on võimalik kõneleda nii formaalse kui mitteformaalse hariduse kontekstis, kuivõrd tegemist on bahá’í õpetuste baasil kujunenud ideestikuga inimese vaimsest potentsiaalst ning selle arendamisest (Handal 2007: 54). Seega, kõneledes bahá’í usu eesmärgist inimesi „vaimselt harida“ või „vaimse hariduse“ olulisusest, olen ma säärase mõistete alla koondanud selle, mis moodustab bahá’í haridusfilosoofia baasi. Kasutusel on ka terminid „instituidiprotsess“ (*institute process*) ja „haridusprogramm“, mille vahele võib minu töö kontekstis tõmmata võrdusmärgi. Nende mõistetega tähistatakse bahá’í kogukondade ja institutsioonide poolt välja töötatud materjalide ja tegevuskavadega varustatud mitteformaalset haridusalast tegevustikku nii bahá’í kogukondades kui ka laiemas ühiskonnas. Bahá’í maailmas kõneletakse programmist kui instituidiprotsessist, kuna tegemist on nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasandil bahá’í institutsioonide poolt ette võetud süstemaatilise tegevusega. Tegemist on aga üldiste mõistetega, mille alla saab koondada mitmeid erinevaid ja konkreetsemaid haridusprogramme, projekte, ettevõtmisi. Projekte, mis toime pandud haridusprogrammi/instituidiprotsessi raames, olen aga nimetanud nende konkreetsete nimedega. Näiteks: „Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programm“, „lastetunnid“, „õpperingid“. Nimetatud tegevustega saab lähemalt tutvuda haridusprogrammi õppematerjale arendava Ruhi Instituudi⁵ ning Eesti bahá’í koguduse koduleheküljel⁶. Instituidiprotsessi ajaloolise olemuse võtan põhjalikuma käsitluse alla töö kolmandas peatükis.

⁵Ruhi instituut – vt I osa alaptk 3.2.

Ruhi.org. *Programs and Materials*. <http://www.ruhi.org/materials/list.php> (02.11.2013).

⁶Bahai.ee. *Meie tegevus*. <http://www.bahai.ee/index.php/meie-tegevus> (17.09.2013).

I HARIDUSPROGRAMMI TAGAMAAD

1. Bahá'í usundi ajalugu

Bahá'í usundi sünnimaaks on Pärsia (tänapäeva Iraan) ning selle rajaja on Mírzá Husayn-'Alí Nurí (1817-1892). Aastal 1863 teatas ta, et tema on Bahá'u'lláh` ehk 'Jumala auhiilgus', see keda oli babismi usutraditsiooni rajaja Báb (Siyyid 'Alí-Muhammad, 1819-1850) kuulutanud ette uue Jumala sõnumitoojana. Bahá'u'lláh` on bahá'í usu seisukohast Jumala uusim Manifestatsioon.⁷ (Momen 2006: 423).

Peale Bahá'u'lláh` surma sai bahá'í kogukonna juhiks ning tema kirjutiste tõlgendamise ainuõiguslikuks interpreediks Bahá'u'lláh` vanim poeg 'Abdu'l Bahá ('Auhiilguse teener', 1844-1921). 'Abdu'l Bahá tegeles aktiivselt värskes usu levitamise ja konsolideerimisega. Enne surma 1921. aastal, jõudis ta usundi uueks juhiks määrata oma pojapoja Shoghi Effendi. (Momen 2006: 421).

Shoghi Effendi (1897-1957) peamiseks ülesandeks kujunes bahá'í usu administratiivse süsteemi rajamine ning valitsemisstruktuurile aluse panemine. Samuti julgustas ta kohalike ja rahvuslike bahá'í institutsioonide moodustamist ning tõlkis inglise keelde Bahá'u'lláh` ja 'Abdu'l Bahá teoseid. Temast kõneletakse kui usu Kaitsjast.⁸ Pärast Effendi surma on usu juhtrolli positsioon

⁷ Bahai usu poolt kasutusele võetud termin, mis rõhutab sõnumitooja olemust Jumala kvaliteetide manifesteerimisel (Lawson 2012: 463-470). Encyclopedia Britannica. *Bahá'í Faith*. <http://www.britannica.com.ezproxy.utlib.ee/EBchecked/topic/48930/Bahai-Faith/284172/History> (15.04.2013).

⁸Bahai.org. *Guardianship*. <http://info.bahai.org/guardianship.html>. (15.04.2013).

institutsioonil Ülemaailmne Õigluse Koda, mis asub Iisraelis, Haifas, kus tegutseb Bahá'í maailmakeskus. Õigluse Koda on tänapäeval bahá'íde kõrgeim usuline ja administratiivne keskus, mis omab autoritatiivset ainuõigust seadusi välja kuulutada ja eelnevate usufiguuride tekste interpreteerida.⁹

21.sajandil on usund levinud üle terve maailma ning liikmeskonna suuruseks hinnatakse üle viie miljoni inimese.¹⁰

1.1. Bahá'í usund Eestis

Esmakordselt leidis bahá'í usund Eesti ajakirjanduses mainimist 1927. aastal, mil Eestit külastas ameerika ajakirjanik, esperantist ning mõjukas bahá'í usu tutvustaja Martha Root¹¹. Siiski sai usk laiemalt tuntuks peale taasiseseisvumist. Eesti bahá'í kogukonna kujunemise juures oli oluline Eestist pärit balti-saksa päritolu Brigitte Lundblade-Hasselblatti (1923-2008) tegevus.¹²

Esimene bahá'í kogudus registreeriti 1995. aastal Tallinnas. 2002 asutatud Eesti Bahá'í Koguduste Liitu kuuluvad Tallinna, Tartu, Pärnu, Narva kogudused ning kogukond Viljandis. (Ringvee 2012: 75-76). 2011. aasta rahvaloenduse põhjal tunnistab end bahá'í-usuliseks 49 inimest Eestis¹³. 2013. aasta novembris annab aga Eesti Bahá'í Rahvusliku Vaimse Rae sekretär Rita Säde kõikide koguduste liikmeskonna koguarvuks 88 bahá'íid. Kõige suurem kogudus on Tallinnas (40), kus tähistatakse regulaarselt bahá'í pühasid, peetakse palvekoosolekuid ning koos käivad kaks täiskasvanute õpperingi, üks noortegrupp ja korraldatakse lastetunde. (Säde 04.11.2013). Järgneb Tartumaa (19), kus käib koos kaks noortegrupi, üks lastetund, kolm täiskasvanute õpperingi ning üks

⁹ Bahai.org. *The Universal House of Justice*. <http://info.bahai.org/universal-house-of-justice.html>. (24.10.2013).

¹⁰ Bahai.org. *Bahá'í World News Service. Media Information. Statistics*. <http://news.bahai.org/media-information/statistics>. (03.11.2013).

¹¹ Bahai.ee. *Bahá'í usk Eestis*. <http://www.bahai.ee/index.php/bahai-usk-estis>. (01.11.2013).

¹² Brigittelundblade.com. *Brigitte Lundblade*. <http://www.brigittelundblade.com/>. (24.10.2013).

¹³ Stat.ee. *Rahvaloenduse tulemused*. <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/Saveshow.asp>. (02.11.2013).

regulaarne palvekoosolek (Rootamm, T 04.11.2013). Esimese Eesti bahá'í noortegrupiga alustasid Tallinnas 2009. aasta lõpus Lili Milani ja Tiina Rootamm. Grupp lagunes aga pärast Lili Milani Tartusse kolimist 2010. aasta kevadel (Säde 06.11.2013).

Igal aastal valitakse igas koguduses üheksaliikmeline alates 21-aastastest bahá'ídest koosnev Kohalik Vaimne Raad ning üle-eestiliselt Rahvuslik Vaimne Raad. 2013. aastal tegutseb Kohalik Vaimne Raad aga ainult Tallinna koguduse juures. Ülejäänud kolme koguduse liikmeskond on Rae moodustamiseks lihtsalt liiga väike või ei ole piisavalt 21-aastaseid. (Säde 04.11.2013).

Bahá'í usundi arengust Eestis selle esmamainimisest kuni tänapäevani, on kirjutanud magistritöö Tartu Ülikoolis Meril Kilk¹⁴. Samuti leiab põhjalikku informatsiooni bahá'í usndist Eestis Eesti bahá'í koguduse kodulehelt bahai.ee.

¹⁴ Kilk, M. *Bahá'i usund Eestis*. Magistritöö. Juhendaja dr. Lea Altnurme. Tartu: Tartu Ülikool, Usuteaduskond, religioonianthropoloogia õppetool, 2012.

2. Bahá'u'lláh` uus maailmakord

Bahá'i haridusprogrammi religioosetest tagamaadest kõneledes peab silmas pidama bahá'í usu maailmamiisiooni, mis on kogu haridusprogrammi inspiratsiooniallikaks. Selleks missiooniks on Bahá'u'lláh` uue maailmakorra kehtestamise ehk maailma spiritualiseerimise taotlus. Uue maailmakorra all mõistab bahá'í kogukond Bahá'u'lláh` õpetusi, milles sisaldub uue spirituaalse inimrassi ja ühiskonna poole liikuva maailma arengu visioon (Elijio 26.03.2013).

Spiritualiseerimise all peetakse silmas indiviidide vaheliste, ühiskondlike ja riikidevaheliste suhete vaimsetele, sügavalt moraalsetele ja Jumalasse usule tuginevatele printsiipidele asetamist. Spiritualiseerimise protsess aga algab vaimsest haridusest.

Raamat „The World Order of Bahá'u'lláh“ on Shoghi Effendi poolt koostatud kokkuvõte Bahá'u'lláh` tähtsamatest õpetustest. Teos kujutab endast kompilatsiooni Effendi poolt üle maailma bahá'í kogudustele saadetud kirjadest, mis võtavad kokku sotsiaalse evolutsiooni ja bahá'í kogukondade vahelise orgaanilise seose, rõhutades, kuivõrd suur roll selle uue korra lahti rullumisel on mängida bahá'idel. Bahá'u'lláh` uue maailmakorra näol on tegemist äärmiselt laia visiooniga, mis kätkeb eneses ka sotsiaalset tasandit puudutavaid küsimusi – nii sotsiaalpoliitilisi (sh näiteks õigusorganite jm ühiskondlike institutsioonide funktsioneerimist) kui ka majanduslikke.

Et Bahá'u'lláh` visandatud uus maailmakord saaks kehtima hakata, tuleb võtta ette maailma spiritualiseerimise protsess, mis algab haridusest, mille vundamendiks on vaimsus, ühtsust rõhutavad moraaliprintsiibid ning usk ja toetumine Jumalale (Esslemont 1989: 26).

2.1. Kujunev ajajärk

Bahá'í usu evolutsiooni võtavad kokku kolm mineviku, oleviku ja tuleviku seisukorda iseloomustavat ajastu mõistet. Nendeks on Kangelaste ajastu, Kujunev ajastu ning Kuldne ajastu. Esimene tähistab bahá'í usundi algusaega, mil alles kujunev usk pidi ellujäämiseks üles näitama suuri kangelastegusid. Kangelaste ajastu lõppes 'Abdu'l Bahá surmaga, kui sai alguse Kujunev periood – etapp, mis kestab tänaseni ning mida iseloomustab usu konsolideerumine, administratiivse korra kinnistumine jne. Nimetatud aja suurimaks eesmärgiks on töötada Bahá'u'lláh` poolt toodud õpetuste ehk uue maailmakorra realiseerimise kallal. Kujuneva ajajärgu suurimaks eesmärgiks on erinevate sotsiaalset ja humanitaarset maailmakorda puudutavate muudatuste elluviimisega juhtida inimkonda Kuldsesse ajastusse. (Effendi 1991: 143). Selles valguses tuleb käsitleda ka haridusprogrammi kui kujuneva ajajärgu süstemaatilist spirituaalset ja intellektuaalset maailma muutmise idee aktsiooni.

Ülemaailmne Õigluse Koda toonitab, et Bahá'u'lláh` maailmakorra ülesehitamise jumalikeks instrumentideks on järgmised kolm osapoolt: indiviid, kogukond ja ühiskond (The Universal House of Justice 2006: 27).

3. Bahá'í haridusfilosoofia

Bahá'u'lláh` sõnumi sisulises südamikus lasub inimeste vaimse kasvatus vajadus, mille ülim eesmärk on inimkonna ühtsus (Gervais 2004: 211).

3.1. Hariduse kättesaadavus

Bahá'u'lláh` rõhutab hariduse kättesaadavuse olulisust. See väide kõnetab ülemaailmset haridusemaastikku üldiselt, vihjates vajadusele teha haridus kui selline (formaalne kooliharidus) kättesaadavaks kõikidele selle konteksti asukatele. (Rootamm, L 22.03.2013). Siia alla käib Bahá'u'lláh` poolt toonitatud tütarlaste harimise olulisus. Oma päritolumaal, Iraanis, on bahá'íd teinud ühiskondlikul pinnal palju, et haridus oleks tütarlastele kättesaadavam¹⁵.

Ajal, mil Bahá'u'lláh` nimetatud põhimõtted maailmale välja käis, oli hariduse kättesaadavus massidele hulljulge unistus, konstitueerides pigem privilegeeritud luksust väljavalitud kõrgemale kihile, aga mitte elementaarset inimõigust kõikidele. Tema õpetused olid ajast ees ning apelleerisid muutustele. (Handal 2007: 49-50).

Siin tuleb ka toonitada, et samm edasi lihtsalt hariduse kättesaadavusest kui omaette printsibist kõnelemisest, on bahá'í usu taotlus täiesti uuele alusele rajatud hariduse ülemaailmsest juurutamisest.

¹⁵ Bahá'íde katsetest tütarlaste haridust Iraanis edendada on kirjutanud nt: Zabihi-Moghaddam, S. Promoting the Advancement of Women: Baha'i Schools for Girls in Iran, 1909–35. – *Iranian Studies*. Vol.46 Issue 2, 2013, 273-305 ning Rostam-Kolay, J. The Tarbiyat Girls' School of Tehran: Iranian and American Baha'i Contributions to Modern Education. – *Middle East Critique*. Vol. 22 Issue 1, 2013, 77-93.

3.2. Baaspõhimõtted

Bahá'í haridusfilosoofia keskne põhimõte on veendumus, et inimkond on oma olemuselt spirituaalne ning vaimsuse rikastamine teenib kogu inimtsivilisatsiooni arengu kõrgemaid huvisid ja eesmärke. Selle tõekspidamise tõttu on bahá'íd aktiivselt seotud püüdlusega luua tsivilisatsiooni, milles nii individuaalne, kogukondlik kui ka ühiskondlik tasand töötab oma potentsiaali kõrgeima realiseerimisega, mis panustab omavahelisse harmoonilisse vaimusel ja kõrgemal – Jumalast inspireeritud – moraalsusel põhinevasse koostösse. (Closson, Kaye 2012: 45).

Siinjuures on noortel mängida bahá'í perspektiivi kohaselt ülioluline roll. Viidates suurtele muutustele, mida maailm tänapäeval vajab, kirjutab Ülemaailmne Öigluse Koda, et muutus, mis peab ühiskonna toimimises ilmema, oleneb suuresti ettevalmistustest, mida noored teevad maailma jaoks, mille nad pärivad. (Ruh Institute 2012: 13). Kirjeldatu seab noortegruppide eesmärgid makrotasandil.

Kõik algab aga üksikisiku tasandilt ehk spirituaalsete kvaliteetide (omaduste) kultiveerimisega indiviidis : „Kui sageli kuuldi armastatud Meistrit¹⁶ lausumas: kui iga sõber võtaks enda kohuseks ellu viia vaid ühe usu õpetuse täie väärkuse ja kõigi selle kaasnevate tähendustega – seda pühendunult, eraldunult, järjepidevalt ja sihikindlalt – ning väljendaks seda kõigis oma tegudes ja toimingutes, muutuks maailm teistsuguseks maailmaks ja maakera pind peegeldaks Abhá paradiisi hiilgust. Mõelge vaid, millised imelised muutused leiaksid aset, kui Armulise armastatud käituksid nii individuaalsetes kui ka kollektiivsetes tegevustes vastavalt soovitudele ja manitsustele, mis on voolanud välja Auhiilguse¹⁷ Kirjasulest.“ (Shoghi Effendi, 12.jaanuaril 1923.a. kirjutatud kirjast Pärsia bahá'idele; Ülemaailmne Öigluse Koda 2006: 3).

¹⁶ Abdu'l Bahá.

¹⁷ Bahá'u'lláh.

3.2.1. Bahá'í usu käsitus inimesest

Bahá'u'lláh ütleb: „Inimene on ülim talisman. Õige kasvatuse puudumine on ometi teda ilma jätnud sellest, mis tal on sünnipäraselt olemas. Ühe sõna abil, mis väljus Jumala suust, loodi ta siia ilma, veel ühe sõna abil juhatati ta ära tundma oma kasvatuse Allikat, veel ühe sõna abil kindlustati tema seisus ja staatus. Suur Olend ütleb: Vaadeldge inimest kui hindamatu väärtusega kalliskividest rikast kaevandust. Üksi kasvatus võib panna seda ilmutama oma aardeid ja võimaldab inimkonnal sellest kasu saada.“ (Eesti Bahá'íde Koolitusinstituut 2008: 51¹⁸).

Bahá'í õpetuste järgi elab igas inimeses üllas ja puhas vaimolend, kellele on sündides juba kaasa antud jumalikud kvaliteedid, metafoorselt – kalliskivid. Igas inimeses on need olemas, aga et need avalduda saaksid, on tarvis õiget kasvatust ja haridust. Tegemist on inimolevust – sõltumata tema rassist, soost, klassist vm sotsiaalsest konstruktsioonist – ülistava tõekspidamisega.

Nimetatud tõekspidamisele tuginedes on varateismeliste vanusegrupi kohta öelnud 'Abdu'l Bahá, et iga indiviid peab saama perioodil, mis vahetult eelneb viieteistkümnendale eluaastale sellist haridust ja kasvatust, mis võimaldaks avalduda nendes peidus olevatel täiustel. Kuna nimetatud ajahetkeks on tulevased täiskasvanud juba välja aretanud või nendes on välja aretamisel paljud mõttemustrid ning käitumismallid, on õigel kasvatusel sel etapil mängida ülioluline roll. (Ruhi Instituut 2012: 10).

¹⁸ Tsitaat pärineb originaalteosest *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1994. LXXXI, 259-260. Teose eestikeelne tõlge on veel publitseerimata, kuid tsitaati on kasutatud viidatud õpperaamatus.

4. Instituudiprotsess

Instituudiprotsess on bahá'í mõiste, millega tähistatakse bahá'í institutsioonide poolt üle maailma ette võetud süstemaatilist haridusalast tegevust. Instituudiprotsessi mõiste tuli kasutusele pärast 1996. aastat, mil Ülemaailmne Õigluse Koda esitas üleskutse bahá'í institutsioonidele (Kohalikud ja Rahvuslikud Vaimsed Raed, Abikogud, institutsioonide vahel tegutsevad nõunikud ja erinevad koolitusinstituudid¹⁹) kiirendada, laiendada ja süvendada haridusalaseid ettevõtmisi. Erinevaid haridusalaseid tegevusi on bahá'í kogudused üle maailma läbi viinud terve 20. sajandi jooksul, nimetatud daatum markeerib aga nende ettevõtmiste süstematiseeritud ja intensiivsema teostamise algust (Rezvan 12.03.2013).

4.1. Ajalooline ülevaade

Bahá'u'lláh` uuest maailmakorrast inspireerituna, andis 1937. aastal Shoghi Effendi bahá'í kogukondadele Põhja-Ameerikas, mida oli tol ajal veel hõredalt, palve hakata koostama rahvuslikke tegevusplaane (bahá'í kogukondade endi koostatud arengukava ühe riigi või piirkonna kontekstis). Tegevus võttis vedu ka mujal maailmas ning 1953 avaldati Shoghi Effendi visandatud esimene globaalne plaan – Kümneaasta Ristiretk (*Ten Year Crusade*), mis päädis aastal 1963 Ülemaailmse Õigluse Kojaloomisega. (The Universal House of Justice 2006: v).

Bahá'u'lláh` toodud uue maailmakorra kehtestumise protsessis ongi praegusel, Kujuneval ajajärgul mängida keskne roll sellel bahá'í usu kõrgeimal usulisel ja administratiivsel keskusel – Ülemaailmsel Õigluse Kojal. Nimetatud

¹⁹Ülevaade bahá'íde administratiivsest korrast: Bahai.org. *Baha'i Administrative Order*. <http://www.bahaisunite.org/baha-i-resources/baha-i-administrative-order>. (14.09.2013).

institutsioon kehastab endas Bahá'u'lláh` toodud administratiivse (üks komponent uuest maailmakorrast) korra ülimate täiust. Pärast Shoghi Effendi surma on sellel institutsioonil ainuõigus bahá'í usuelu ülemaailmsel korraldamisel, seaduste välja andmisel jne.²⁰ Mitmeaasta plaanid, mis ajavahemikul 1963-1996 Õigluse Koja poolt üle maailma bahá'í kogukondadele laiali saadeti (erinevad sõnumid nii konkreetsetele riikidele, aladele, aga ka kõikidele bahá'ídele üle maailma), kutsusid üles ning julgustasid moodustama kohalikke ja rahvuslikke institutsioone ning kindlustama neile ühtlasi korralik administratiivne funktsioon. Samuti kutsusid need sõnumid üles bahá'ísid rikastama ja elavdama oma kohalikku kogukonnaelu ning võtma aktiivselt osa ka laiemast ühiskonna tegemistest. (The Universal House of Justice 2006: v).

Bahá'í institutsioonide ülesanne on kanda administratiivset hoolt kõigi kogukonna liikmete eest, edendada ja arendada õpimaterjale ning anda vaimset haridust noortele ja lastele, samuti kindlustada regulaarne kommunikatsioon kogukonna liikmete vahel (Closson, Kaye 2012: 45).

Kirjeldatud ajaetapp sillutas teed perioodile 1996-2000, mida peetakse pöördepunktiks bahá'íde poolt ette võetud ülemaailmses masside harimise, usu laienemise ja konsolideerumise protsessis. Seda protsessi nimetas Shoghi Effendi „rahvahulkade sisenemiseks usku“ (*entry by troops*) ning seda mõistet kasutab ka Õigluse Koda 1996. aastal välja antud nelja aasta plaani kohta, mis kutsus üles protsessi mitmekordsele kiirendamisele ja enneolematule süstematiseeritusele ning mille tulemusena koostati materjale ja alustati laiahaardelist haridusalast tööd (The Universal House of Justice 2006: vi-vii).

Siinkohal rõhutatakse aga, et rahvahulkade õpetamine ei ole misjon, mille eesmärgiks inimeste usuline pööramine. Tegemist on protsessiga, mille kaudu inimesi jõustatakse tõusma ja teenima uue spirituaalse maailma loomist. (The Ruhi Institute 1991: 12).

²⁰ Encyclopedia Britannica. *Bahá'í Faith*.
<http://www.britannica.com.ezproxy.utlib.ee/EBchecked/topic/48930/Bahai-Faith/284174/Organization?anchor=ref276550>. (22.04.2013).

4.2. Ruhi Instituut

1970. aastatel asutatud Ruhi Instituut on üks tulemitest, mis üleskutse – moodustada bahá'í hariduselu arendavaid institutsioone – tagajärjel rajati. Tegemist on haridusliku institutsiooniga, mis tegutseb Kolumbia Rahvusliku Vaimse Rae egiidi all, eesmärgiga pühendada oma püüdlused inimressursside arendamisele, mis teeniks Kolumbia rahva spirituaalset, sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Ruhi Instituut on formuleerinud oma haridusalased strateegiad (sh materjalid) sotsiaalsete muutuste, ühiskonna arengu ja selle eeltingimuseks oleva inimeste vaimse hariduse olulisuse raamistikust lähtudes.²¹

Praegu kasutavad Õigluse Koja poolt heaks kiidetuna Ruhi Instituudi loodud õppematerjale bahá'í kogukonnad üle maailma (Closson, Kaye 2012: 47).

4.2.1. Materjalide väljatöötamise metodoloogia

Materjalide arendamise protsess järgib omavahel paralleelselt jooksvat kolmeetapilist käiku: konsultatsioon, tegevustik (praktika) ja mõtisklemine (tegevuse analüüs), lähtudes veendumusest, et vaid praktika ja selle üle mõtisklemise kaudu on võimalik panustada oludele ja hariduslikele vajadustele vastavate õppematerjalide loomisesse. (The Ruhi Institute 1991: 56).

Enne iga õpperaamatu lõplikku trükkimist, väljastatakse publitseerimiseelne versioon, millele oodatakse tegevusväljalt tagasisidet nõunike kaudu, kes asjaosalistelt (õpperingide, noortegruppide juhendajad ja noored) kogutud informatsiooni edastavad Rahvusvahelisele Õpetuskeskusele (*The International Teaching Centre*) Bahá'í maailmakeskuses (*The Bahá'í World Centre*), mis omakorda suhtleb materjale arendavate ja kirjastavate organisatsioonide ja üksikisikutega (The Ruhi Institute 2009: preface).

Säärast konsultatiivset meetodit rakendades on Ruhi Instituut alates oma tegutsemise algusest koostanud seitse põhilist õpperaamatut, mis on mõeldud osalejatele alates 15. eluaastast. Kaheksas raamat on praegu koostamisel. Osad

²¹ Ruhi.org. *Statement of Purpose and Methods*. <http://www.ruhi.org/institute/index.php>. (03.05.2013).

nendest raamatutest moodustavad aga omaette raamatusarjad. Näiteks viiendast raamatust, mis mõeldud noortegruppide juhendajate koolitamiseks, kasvab välja omakorda kaheksast raamatust koosnev õppematerjalide kogu, mis on koostatud töötamiseks varateismelistega. Nende raamatute kirjastajaks on Development Learning Press.²²

4.3. Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmi õppematerjalid

Programmi õppematerjalid on jagatud kaheks. Kaheksa põhilist raamatut, millest tuleb juttu allpool, ei kõnele bahá'í usust. Kaks teist suunda esindavat õpperaamatut räägivad aga otseselt bahá'í usust ning on mõeldud varateismelistes usku teenivate omaduste arendamiseks. Need raamatud on „Spirit of Faith“ (2009) ja „Power of the Holy Spirit“ (2011). Nimetatud õppematerjalidega töötavad noored on tavaliselt pärit bahá'í peredest ning on osalenud ka lastetundides. Baltimaade initsiatiivi raames tegeleb Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programm kaheksa bahá'í usust mitte kõneleva raamatuga, mis on keskendunud üldistele moraalsele teemadele. (Rootamm, L 03.11.2013).

4.3.1. Development Learning Press

Development Learning Press (DLP) on mittetulunduslik ühing, mis on pühendanud ennast haridusalaste materjalide – mis on loodud üksikisikute, kogukondade ja nende sotsiaalsete asutuste vaimse ja teadusliku võimekuse tugevdamiseks – levitamisele. Praegusel ajahetkel on DLP seotud eelkõige varateismelistele mõeldud materjalide kirjastamisega. DLP koduleheküljel ei too välja oma seotust bahá'í usuga, vaid märgib lihtsalt, et materjalide arendamisel tehakse koostööd erinevate varateismelistega tegelevate organisatsioonidega üle maailma.²³

²² Ruhi.org. *Programs and Materials*. <http://www.ruhi.org/materials/list.php#15andolder> (01.05.2013).

²³ Devlp.org. *Home Page*. <http://www.devlp.org/>. (01.05.2013).

DLP ja bahá'í institutsioonide (sh Ruhi Instituut) ning üksikisikute koostöö tulemusena on välja antud järgmised noortegruppide töös kasutatavad õpperaamatud (kõik eestikeelsed tõlked on publitseerimiseelsed): „Breezes of Confirmation“ (2006, eesti keeles „Kinnituste tuuled“, 2011), „Glimmerings of Hope“ (2004, eesti keeles „Lootuskiir“, 2012), „Walking the Straight Path“ (2001, eesti keeles „Kõndides mööda sirget teed“, 2013), „Drawing on the Power of the Word“ (2003, eesti keeles „Sõna jõule toetumine“, 2013), „Thinking about Numbers“ (2010, „Mõtleme numbritest“, 2010). Eesti keelde ei ole veel tõlgitud õpperaamatuid „Learning About Excellence“ (2011), ja „The Human Temple“ (2011). Raamatud tegelevad noorte vaimsete omaduste aga ka keeleliste võimete ning eneseväljendusoskuse arendamisega. Mõned teemadest puudutavad ka matemaatilisi ülesandeid ning ühiskondlikke küsimusi ning teised julgustavad noori füüsilisele, sotsiaalsele ja spirituaalsele reaalsusele lähenema teaduslikult. Kuigi moraalsed kontseptsioonid pärinevad bahá'í õpetustest, ei ole materjal oma olemuselt religioosne, toonitab õppematerjale tutvustav Ruhi Instituudi kodulehekülj.²⁴

²⁴ Ruhi.org. *Programs and Materials*. <http://www.ruhi.org/materials/list.php#jy>. (01.05.2013).

5. Baltimaade initsiatiiv

2011. aastal kuulutas Ülemaailmne Õigluse Koda välja spetsiaalse initsiatiivi, mille eesmärgiks on Baltikumi regiooni bahá'í mitteformaalse haridusalase tegevuse ning kohalike institutsioonide iseseisvuse tugevdamine. Eriline rõhk, sealjuures, asetati noortegruppide tööle. Selle kõrgemalt koordineeritud ettevõtmise juured ulatuvad viie aasta plaani (2011-2016) algusesse, mil tuvastati piirkonnad, kus on küll suur potentsiaal kogukondlikuks kasvuks, kuid puuduvad selle süstemaatiliseks läbiviimiseks vahendid. Eesti, Läti ja Leedu ehk Balti riigid osutusid üheks sääraseks piirkonnaks. (The Universal House of Justice 2011).

Baltimaade initsiatiiv, mille peamine strateegiline manööver on kogenud pioneeride (vt järgmine alapeatükk) saatmine antud piirkonda, kutsuti algselt ellu kaheks aastaks, septembrist 2011 kuni septembrini 2013. 2013. aasta kevadel pikendati aga ettevõtmist kuni novembrini 2014. Lisaks pioneeridele, seati ametisse Baltimaade peale üks ressurssinimene (*resource person*), kelle ülesanne on teha tihedat koostööd kohalike institutsioonide ning pioneeridega, samuti ka omada ülevaadet kogu Baltimaades toimuvatest tegevustest. Tema ülesandeks on instituudiprotsessi tugevdamine. Ressurssinimene on vahelülis kohaliku ja rahvusvahelise tasandi vahel – ülevaate Baltimaades toimuvatest instituudiprotsessi hariduslikest tegevustest ning nende arengutest edastab ta regulaarsetel kohtumistel regiooni Nõunikule, kes omakorda on otseses ühenduses Rahvusvahelise Õpetamiskeskusega. (The Universal House of Justice 2011). Balti riikide ja Valgevene regiooni Nõunik on Leedus elav bahá'í Aiste Eljio (Rootamm, L 03.11.2013). Baltimaade initsiatiivi ressurssinimene on Mehdi Rezvan, kes tegutseb pioneerina Tartus alates 2011. aasta detsembrist.

Ressurssinimene teeb kõige enam koostööd igas Balti riigis asuvate Bahá'í Koolitusinstituudi Nõukogudega (*Training Institute Boards*), mis on asutatud Baltimaade initsiatiivi raames. Leedus asutati Nõukogu 2013. aasta kevadel, Lätis

ja Eestis aga sama aasta sügisel. Koolitusinstituudi Nõukogusse kuulub Eestis kolm inimest, kelle ülesandeks on kõikides kogudustes toimuvate haridusalaste tegevuste planeerimine, arengute jälgimine ja abistamine. Nõukogu on loodud instituudiprotsessi põhitegevuste (lastetunnid, noortegrupid, täiskasvanute õpperingsid) toetamiseks. Vastloodud Koolitusinstituut planeerib hakata regulaarselt koos käima iga kahe kuu tagant. Kuna Eesti bahá'í koguduste võrgustik on niivõrd väike, siis on koolitusinstituudi nõukogu liikme Tiina Rootamme sõnul lihtne hoida isiklikku kontakti Eesti koguduste liikmetega, kes õpperingsid, noortegruppe või lastetunde korraldavad. (Rootamm, T 03.11.2013).

5.1. Pioneerid

Pioneer on bahá'í usu õpetaja, kes on usu õpetamise ja haridusalaste projektide läbi viimise eesmärgil liikunud oma kodukohast teise piirkonda või riiki, kus usu kogukond ja institutsioonid vajaksid säärase isiku abi. Oma koduriigi piires õpetamise eesmärgil teise piirkonda kolinud pioneeri nimetatakse kodukoha pioneeriks (*home-front pioneer*). Sääraste õpetamise eesmärkidel ette võetud rännete puhul on pioneeridele tagatud vajadusel ka rahaline toetus Õigluse Koja haridusfondidest. Võõraste riiki tegutsema saadetud pioneeri abistavad õpperingsid või noortegrupid läbiviimisel keelebarjääri puhul kohalikud bahá'íid.

„Pioneer on keegi, kes lahkub oma kodumaalt, selleks, et teenida mõnes muus riigis või alal. Teenimise all peetakse silmas usu õpetamist, vastava regiooni või ala usu institutsioonide loomise või toimimise abistamist ning Bahá'u'lláh' uue maailmakorra poole areneva ühiskonna muundumisprotsessi initsieerimist ja tugevdamist.“ (Rezvan 29.04.2013, tõlkinud Rauba).

5.2. Statistikat Baltimaade initsiatiivi kohta

Baltimaade initsiatiiv tõi Balti riikidesse pioneere Ameerika Ühendriikidest, Saksamaalt, Suurbritanniast, Kasahstanist jm (Rauba 2012-

2013). Igas Balti riigis resideerib praegu (september 2013) kaks välismaalasest pioneeri ning kaks kodukoha pioneeri.

Septembri 2013 seisuga oli Baltimaade initsiatiivi raames käima lükatuna Eestis tegutsemas neli ning Lätis ja Leedus mõlemas kaks regulaarselt koos käivat noortegrupi (8). Iga grupiga on keskmiselt seotud kaks kuni neli juhendajat. Osalevate noorte arv varieerub ressurssinimese sõnul noorte hüplikkuse, aga ka kaasaskäivate sõprade tõttu. Ligikaudselt on iga grupiga seotud kolm kuni kuus noort, mis annab Baltimaade lõikes kogusummaks 21-36. Lisaks eksisteerivad Baltimaade lõikes ka kolm kuni neli gruppi, mis on kas alles moodustamisel või ei käi koos regulaarselt (Rezvan 16.09.2013).

Tartus tegutses novembri 2013 seisuga kaks noortegrupi – kesklinna „Heade Mõtete Noortegrupp“ ning Vaksali linnaosa „MaailmaMuutjad“. Esimene neist on pioneeride Linda Rootamme ja Mehdi Rezvani algatatud, teine aga Lili Milani, Tartus elava ja töötava bahá'í, ja Ingrid Kütti – 16-aastase õpilase (kes ise osales varem noortegrupis) – käima pandud grupp. 2013. aasta septembris alustati ka noortegrupiga Põlvas, kuhu kuuluvad kaks tütarlast. Sessiooni läbiviimiseks sõidavad juhendajad Tiina Rootamm – kodukoha pioneer – ja Mark Crenshaw – pioneer USA-st – nädalas kord Põlvasse. Tallinnas käib koos üks noortegrupp, millest võtab osa hetkel vaid üks poiss. (Rootamm, L 03.11.2013).

Nii „Heade Mõtete Noortegrupp“ kui ka „MaailmaMuutjad“ on läbi töötanud õpperaamatu „Kinnituste tuuled“. Esimene grupp lõpetab novembris 2013 ning teisel on poole peal raamat „Lootuskiir“ (Rootamm, L 03.11.2013, Milani 03.11.2013). Põlva noortegrupp tegeleb aga praegu raamatuga „Kõndides mööda sirget teed“ (Rootamm, T 03.11.2013).

Kõrvutades Baltimaade ettevõtmist riikidega, kus noortegruppe on läbi viidud juba aastakümneid ning nende tegevustik on kohalikule kogukonnale ja ühiskonnale avaldanud märkimisväärset mõju, on antud töö uurimisfookuses oleva piirkonna bahá'í noorsootöö veel alles lapsekingades.²⁵

²⁵ Bahai.org. *Frontiers of Learning*. <http://www.bahai.org/frontiers/> (19.09.2013) – sellel veebileheküljel on võimalik vaadata lühifilme Kolumbia, Kanada, India ja Kongo noortegruppide tööst ning instituudiprotsessi mõjudest antud riikide bahá'í kogukondadele ja laiemale ühiskonnale.

I KOKKUVÕTE

19. sajandil alguse saanud bahá'í usund on oma sotsiaalset sfääri puudutavate õpetuste fookuse asetanud haridusele ja kasvatusel. Usundi rajaja Bahá'u'lláh rõhutas, et iga indiviid, olenemata oma päritolust, soost või klassist, peaks omama õigust ja ligipääsu haridusele. Bahá'u'lláh` uus maailmakord, mille all mõistab bahá'í kogukond usurajaja õpetusi ja Shoghi Effendi – tema pojapoja – poolt teosesse „The World Order of Bahá'u'lláh`. Selected Letters“ koondatud uue maailmakorra visiooni, põhineb ideel maailma (indiviid, kogukond, ühiskond) spiritualiseerimisest. Spiritualiseerimise all peavad bahá'íd silmas indiviidide vaheliste ning kogukondlike ja ühiskondlike suhete asetamist vaimsetele ja sügavalt moraalsetele põhiprintsiipidele. Vaimsuse ja moraalsuse mõisted kätkevad endas bahá'í perspektiivi kohaselt usaldust ja usku Jumalasse ning ühtsust, võrdsust ja inimkonna heaolu teenivaid altruistlikke moraalset otsuseid ja tegusid. Bahá'íd rõhutavad, et iga indiviid on hea ja üllas inimolend ning selleks, et igaühes peituvad vaimsed kvaliteedid saaksid avalduda, on tarvis õiget kasvatust ja haridust. Nimetatud printsiibist lähtudes on Ülemaailmse Õigluse Kojas initsiatiivil (bahá'ide kõrgeim usuline ja administratiivne keskus) bahá'í maailmas käima lükatud nähtus nimega instituudiprotsess. See 1996. aastal ametlikult alanud protsess tähistab bahá'í kogukondade ja institutsioonide poolt välja töötatud materjalide ja tegevuskavadega varustatud mitteformaalset haridusalast tegevustikku nii bahá'í kogukondades kui ka laiemas ühiskonnas. Instituudiprotsessi raames alustati ka Baltimaade initsiatiiviga (september 2011-november 2014), mis on toonud Eesti, Läti ja Leetu kümme bahá'í õpetajat (pioneerit), kes viivad nimetatud piirkonnas läbi mitmeid haridusalaseid tegevusi nagu näiteks õpperingsid, lastetunnid ja noortegrupid.

II VARATEISMELISTE VAIMSE JÕUSTAMISE PROGRAMM

1. Minu kui uurija positsioon fenomeni ajalis-ruumilisel toimimisalal

Kokkupuude fookuse all oleva fenomeniga sai alguse 2012. aasta talvel sotsiaal-interaktsionalistlikul pinnal – kohtumisega Tartus elavate ning programmi raames tegutseva bahá'í abielupaari, Linda Rootamme ja Mehdi Rezvaniga. Minu kui uurija teadvustatud suund nähtuse antropoloogilisele vaatlemisele ja kaardistamisele, sai fikseeritud mõned kuud hiljem. Enda positsiooni fenomeni toimimisalale sisenedes iseloomustaksin kui antropoloogilise võõra oma, kelle omandiks vaid pealiskaudsed teadmised bahá'í usundist, täielik teadmatus usundi haridusalastest tegemistest; see-eest aga avatus ning ilma isikliku usutunnistusega eelarvamuste vaba huvi tundmatu religioosse filosoofia ning eriti sellest inspireeritud noorsootöö tegevustiku vastu.

Mehdi ja Lindaga kohtusime juhuslikult ühel ühiseid loomingulisi huve teenival üritusel. Olles kuulnud, et ma teoloogiat õpin, pakkus Mehdi välja võimaluse korraldada nende kodus mulle, minu kursusekaaslastele ja sõpradele bahá'í usundit tutvustav teemaõhtu. Sissejuhatavast istumisest kasvas aja jooksul välja nõ vaimsete vestluste õhtu, mille eesmärk väikeses sõprade ja tuttavate ringis arutleda spirituaalsetel teemadel, sealjuures oli võõrustajate – Linda ja Mehdi – poolt bahá'í perspektiiv. Osavõtjate arv varieerus kolmest kuni umbes kuueni. Peagi tutvustas abielupaar meile ka programmi, mille raames nad Tartus tegutsevad, julgustades osa võtma ühest selle poolt pakutavast materjalidega varustatud kursusest. Ühes kahe samuti teoloogia tudengitest sõbraga alustasimegi kevadel 2012 õppegrupiga, mis töötas Ruhi instituudi esimese õpperaamatuga „Mõtisklusi hingest“ (2008). Selle aja jooksul õppisin tundma usundi peamisi õpetusi ning osalejana sain aimu programmi reaalelulisest dimensioonist. Otsuse haridusprogrammist osalusvaatlusel põhinev bakalaureusetöö kirjutada, võtsin

vastu justnimelt kirjeldatud õpperingi perioodil. Sel momendil alustasin ka vaatluspäeviku pidamist ning märkmete tegemist, teavitades asjaosalisi enda eesmärgist.

Minu positsioon muutus veel enam interaktsionalistlikumaks 2012. aasta sügisel, kui asusin abistama ühe noortegrupi juhendamist. Nimetatut kirjeldaksin juhendajate – Mehdi ja Linda – assisteerimisena, mis andis minule kui uurijale sügavama ülevaate bahá'í perspektiivist noortega töötamisel – nende meetodist, materjalidest, noorte reaktsioonidest jne. Sealjuures ei sea ma uurimustöö objektiivsust oma sekkuva osaluse tõttu ohtu, kuna minu panus selles protsessis ei puudutanud grupitöö ideoloogilise osa kujunemist. Olin abiks noortega spirituaalsust, moraalsust ja eetikat puudutavatel teemadel vestlemisel, järgides aga grupi päris juhendajate visiooni, kava ja formaati. Otsus oma uurimisfookus haridusprogrammis noortegruppide tööle kitsendada sündis pärast mõnekuist etappi juba juhendajate abistajana tegutsemist.

Sama aasta talvel võtsin osa ka Lätis Daugavpilsis toimunud Baltimaade initsiatiivi kogunemisest, kus osalesin Ruhi viienda raamatu „Releasing the Powers of Junior Youth“ (2009) õpperingis. Nimetatud sündmusele järgnes kuuajase vahega osavõtt Leedus, Vilniuses aset leidnud noortegruppide juhendajate seminarist ning 2013. aasta kevadel toimunud kogunemisest Tartus.

Kirjeldatud sündmustest osavõtmine võimaldab fenomeni uurimise ajalis-ruumilisele toimimisalale anda kokkuvõtvalt järgnev määratlus: talv 2012 kuni kevad 2013; Tartu (Eesti) - Daugavpils (Läti) - Vilnius (Leedu)²⁶. Minu positsioon arenes antropoloogilise võõra omast aktiivse ja empaatilise osalejani, sealjuures ei identifitseerinud ma end kogukonnaga. Bahá'í perspektiivi kohaselt võiks minu positsiooni määratleda kui „laiemast ühiskonnast“ (Rauba 12.02.13) pärineva „vastuvõtliku hinge“ omana kuivõrd „vastuvõtlikkuse“ all mõistetakse lisaks ideelisele ja spirituaalsele sümpatiseerimisele ka igasugust välist huvi bahá'í õpetuste vastu (Sabet-Parry 08.04.13).

²⁶ Uurimustööle olen lisanud 2013. aasta sügisel – mil ma enam fenomeni toimimisalal aktiivselt ei viibinud – tehtud üksikud intervjuud ja kogutud kommentaarid.

2. Programmi visioon noortest ja neile asetatud ootused

Vanuserühm, kellele Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programm on mõeldud, on 11-15 – neid nimetatakse varateismelisteks (rääkides „noortest“ olen järgnevalt oma töös pidanud silmas vaid nimetatud vanusegruppi). Ühtlasi peetakse viieteistkümnendat eluaastat bahá'í usundis küpsuse alguseks (The Ruhi Institute 2009: 10). Noori, kelles peituv elujõud, energia, spontaansus ja teotahe, peetakse – õige kasvatusena – ühiskonna (spirituaalse) arengu nurgakivideks, mis asetab noorte õlgadele suure hulga vastutust: varateismelistelt oodatakse omakasupüüdmatut tegutsemist ligimese ja kogu ühiskonna huvides. Bahá'í noorelt (usutunnistust omavalt) eeldatakse aga ka valmisolekut levitada ja õpetada bahá'í usku.

Tegemist on vanusega, mil noor hakkab selja taha jätma oma lapsepõlve ning temast on sirgumas iseseisva mõtlemise ja tugeva teotahtega noor täiskasvanu. Koheldes nimetatud ajaetapil teismelist kui last, tehakse sellega tema arengut silmas pidades saatuslik viga, rõhutatakse varateismelistele mõeldud õpperaamatute kirjastaja koduleheküljel.²⁷

Ühiskonnal on kombeks kujutada seda vanusegruppi kui problemaatilist, füüsiliste ja emotsionaalsete muutuste raputavas tormis keerlevate, vastutustundetute ja omakasupüüdlike mürsikutena. Samas kui bahá'í mentaliteet näeb neid kui altruistlikke, terava õiglusetaju ning valmisoleku ja tahtega õppida, areneda ning panustada parema maailma loomisele. (The Universal House of Justice Ridvan 2010).

„Noorte vastupidavus rasketes tingimustes, nende vitaalsus ja elujõud ning nende võime kohaneda kohalike olukordadega, astuda vastu uutele katsumustele ja anda oma soojust ja entusiasmi neile, keda nad külastavad, ühendades selle käitumise standarditega, mida bahá'í noored alal hoiavad, teevad neist võimelised

²⁷ Devlp.org. *Its Materials*. <http://www.devlp.org/its-materials>. (01.05.2013).

vahendid igasuguste projektide elluviimiseks. Tõepoolest, selliste iseloomulike omadustega võib neist saada igasuguse ürituse liider ja liikumapanev jõud mistahes ettevõtmises, milles nad osalevad, olgu see siis kohalik või riiklik. Meie ootusärevad pilgud on kindlalt pööratud bahá'í noortele.“ (Ruhhi Instituut 2012: 11²⁸).

Nelja-aasta plaani alguses, 1996. aastal, kutsus Õigluse Koda üles asutama ülemaailmset koolitusinstituutide võrgustikku, mis programmide abiga arendaks usu jaoks vajalikke inimressursse. Ruhhi Instituudi viies, noortegruppide juhendajate koolitamiseks mõeldud õpperaamat rõhutab, et sellest ajast peale on bahá'íd üle maailma olnud seotud süstematiseeritud hariduslike protsessidega, ning noored on ikka jäänud selle ettevalmistusprotsessi eesrindele. (Ruhhi Instituut 2012: 14).

²⁸ Tsitaat pärineb: Messages of the Universal House of Justice, 1963-1986: The third Epoch of the Formative Age. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1996, 310. Eestikeelne tsitaat võetud viidatud õpperaamatust.

3. Noortegruppide eesmärk

3.1. Positiivsete ja negatiivsete ühiskonna jõudude tuvastamine

Bahá'íd rõhutavad, et ühiskonnas tegutsevad nii positiivsed kui negatiivsed jõud (*integrative and disintegrating forces*), millest esimeste all peetakse silmas kõiki ühiskondlikes võimuhetes, meedia ja massikommunikatsiooni kanalites, aga ka kogukonna ja eakaaslaste omavahelises interaktsioonis toimivaid headusele, õiglusele, aususele, võrdsusele jne tuginevaid väärtusi. Samas tähistavad negatiivsed jõud nimetatud suhetes peituvaid ebaaususe, õigluseta, valelikkuse, ebavõrdsuse jne printsiipe.

Noortegrupi eesmärk on luua julgustav ja innustav keskkond varateismeliste intellektuaalsele ning vaimsele arengule, mis abistaks neil sirguda vastavalt ülalkirjeldatud visioonile ja motiveeriks neid tegutsema kogu ühiskonna huvides. Et aga viimase huvides tööle hakata, tuleb neil osata esmalt identifitseerida ühiskonnas valdavaid negatiivseid ja positiivseid jõude, mis keskkonda ja neid ennast mõjutavad. (Closson, Kaye 2012: 46).

Ühiskonnas tegutsevate negatiivsete jõudude all peetakse silmas näiteks meedia manipulatsiooni vääraks seksuaalsuse, vägivalda, materiaalsuse, tarbimise jm propageerimisel; ühiskondlikes ja võimuhetes valdavaid edu, raha- ja auahnuse, individualismi, konkureerimise, teisele „ära tegemise“ põhimõtteid; ennasthävivat eluviisi alkoholi, narkootikumide tarbimise näol jpm. Nimetatud jõud toidavad inimese madalamat olemust, mis kuulub loomariiki. Kõrgem olemus vajab aga spirituaalseid toitaineid, milledeks positiivsete jõudude näol võistluse asemel koostöö, individualismi vastu altruism, kõrkusele alandlikkuse eelistamine jne. (Rezvan 06.05.2013).

Õppeprogrammis kasutatava raamatu „Lootuskiir“ tegevustik leiab aset ühes kodusõdadest lõhestatud riigis Aafrikas. Raamatus jutustatud lugude eesmärgiks on panna noori mõtlema ja tuvastama sealse ühiskonnas levinuid

vaenulikke, vihkamisele, kibestumisele ja kättemaksule orienteeritud negatiivseid jõude.

3.2. Vaimse jõustamise tähendus

Bahá'í perspektiivist mõistetuna võib vaimse jõustamise (*spiritual empowerment*) tähendust tõlgendada kui Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmi raames noores peituvate vaimsete omaduste tuvastamist, arendamist ning nende altruistlikel eesmärkidel ellu rakendamist. Noori julgustatakse noortegrupis käsitletavate teemade ning läbiviidavate projektide abiga vaimseid omadusi ise endas arendama. Samuti jõustatakse noori neid omadusi rakendama praktilises elus nii teiste inimestega suhtlemisel kui ka ühiskonna heaolu teenivate tegude toime panemisel. Vaimsed omadused ehk kvaliteedid (bahá'í tekstides tihti kasutatud väljend) on näiteks õiglusetaju, heatahtlikkus, abivalmidus, isetus jpm.

„Vaimne jõustamine aitab meil kui vaimsetel olevustel aru saada, mida kontseptsioonid nagu armastus, andestus, teenimine, lahkus ja õiglus tõeliselt tähendavad ning kuidas me neid teadlikult oma praktilises elus – parema maailma loomise eesmärkidel – kasutada saame.“ (Schwabedissen 14.04.2013, tõlkinud Rauba).

„Vaimne haridus varateismelise eas aitab nende iseloomust kõrvaldada teatud negatiivsed jooned ning samal ajal tuua esile neis endis peidus olevad positiivsed jooned. Lisaks sellele loob vaimne haridus nende jaoks teatud tugeva struktuuri, millele nad saavad toetuda oma edaspidises elus. Vaimne haridus arendab teismelistes teadlikkust omaenda vaimsete ja intellektuaalsete võimete kohta ning pärast 15. eluaastat on tänu sellele neil võimalik oma edaspidine areng ja kasv iseenda kätte võtta.“ (Rootamm, L 24.04.2013).

3.2.1. Vaimne ja intellektuaalne suurepärasus

Vaimse jõustamise kaudu püüeldakse vaimse ja intellektuaalse suurepärasuse poole, mida ei seostata mingil viisil uhkuse, üleolevuse või mõne muu ego ülendava omaduse ega suhtumisega. Religioossele haridusele kohaselt raamistab õpetusi keskendumine vagadusele, tagasihoidlikkusele ja alandlikkusele. (Rauba 19.03.2013). Bahá'í perspektiivi vaimse suurepärasuse kontseptsioonist tõlgendan järgmiselt: vaimne ja intellektuaalne suurepärasus tähistab positiivsete vaimsete omaduste ehk kvaliteetide ning samuti ka intellektuaalsete võimete manifesteerimist noorte iseloomus ja olemuses, mis omakorda peegeldub nende tegudes. Intellektuaalsetest võimetest olulisimaks – lisaks üldisele teadmiste omandamise janule – peetakse näiteks soravat eneseväljendamise oskust ning analüütilist ja süstemaatilist mõtlemist. Samuti seostatakse noore intellektuaalsust tema võimekusega oma aega küpselt ja ratsionaalselt planeerida. Oluline on ära märkida, et bahá'í perspektiiv kõneleb tegelikult ka intellektuaalsetest võimetest kui spirituaalsetest kvaliteetidest (Rauba veebruar 2013).

3.4. Noortegruppides osalejad

3.4.1. Juhendajad (*animators*)

„Varateismeliste Jõudude Vabastamine“ (2012) („Releasing the Powers of Junior Youth“, 2009) on Ruhi instituudi poolt välja antud 5. õpperaamat, mis on mõeldud noortegruppide juhendajatele. Raamat keskendub nende oskuste, omaduste ja suhtumiste arendamisele juhendajas, mis on vajalikud töötamiseks varateismelistega. Samuti osutab raamat omadustele, mida oleks tarvis arendada vaimse ja intellektuaalse suurepärasuse poole pürgivas noores. Õpperaamat on ülesehitatud bahá'í usufiguuride tsitaatidele ning nende sisust tuletatud mõtisklustele, ülesannetele ja küsimustele. Kuigi tegemist ei ole range reegluga, on siiski ette nähtud, et ideaalis töötab noortegrupi juhendajaks pürgiv inimene raamatu enne juhendajana tegutsema hakkamist läbi. Õpperingi viib läbi kas juba tegutsev juhendaja või muu instituudi protsessiga seotud olev bahá'í.

Noortegrupi juhendaja ei pea olema ilmtingimata bahá'í, samuti ei ole tingimuseks pioneeri staatus. Juhendajana võib tegutseda iga vähemalt 15-aastane inimene, kes on huvitatud noortega töötamisest ning kes on aktsepteerinud programmi ideoloogilise sisu. Haridusprogramm on suured lootused asetanud sellele, et Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmi läbinud noorte endi hulgast võiks sirguda järgmisi juhendajaid. Tavaliselt on ühel grupil kaks kuni kolm, mõnel juhul ka neli juhendajat – oleneb juhendatava grupi suuruselt, aga ka kohapealsetest inimressurssidest. Reeglina on vähemalt üks juhendajatest siiski kohalik bahá'í ning teda abistamas kas mõni (bahá'í või mitte-bahá'í) noor või välisriigist saanud pioneer. (Rauba veebruar 2013).

3.4.2. Noored

Bahá'í kirjutised räägivad ettevalmistustest, mis on vajalikud, et täiustada noorte usu teenimiseks vajalikke võimeid. Shoghi Effendi väljendab lootust, et „noored oleksid õpetuste osas hästi haritud ja koolitatud ning omandaksid põhjalikud ja terviklikud teadmised usust“. (Ruhi Instituut 2012: 14). Taolised lootused konstitueerivad endas juba neid kõrgemaid standardeid, mis on asetatud bahá'í usku tunnustavatele ja kogukonda kuuluvatele noortele. Need standardid eeldavad noortelt usu aluste ja õpetuste tundmist ning hõlmavad eneses neil lasuvat moraalset kohustust usku õpetada, levitada. Kuivõrd noortegruppidest, mis on antud töös uurimise all, osavõtjad on tavalised mitte-bahá'í noored, saab selles kontekstis kõneleda eeskätt vaimsete ideede juurutamisest, mis on ka noortegruppide esmaeesmärk.

Seega, noortegrupid on mõeldud nii bahá'í kui mitte-bahá'í noortele, kusjuures esimestel lasuvad nende usutunnistust silmas pidades laialdasemad moraalsed kohustused, samal ajal kui viimaste juures keskendutakse esmajärgus üldistele vaimsust ja moraalsust au sees hoidvatele kontseptsioonidele ja nende rakendamisele elus. Usu teenimist selle religioosete õpetuste levitamise tähenduses saab noortelt eeldada juhul, kui nendest on saanud bahá'íid ja neil on kujunenud terviklik visioon usu maailmavisioonist ja taotlustest. Noortegruppide esmaeesmärk ei ole aga noortest teha bahá'ísid, kuid kuna üheks peamiseks

ootuseks on see, et teismeliste endi hulgast kasvaksid välja ka järgmised noortegruppide juhendajad, on gruppide eesmärgist kõnelemisel mängus ka taoline visioon. (Rauba 04.11.2012).

Tartu noortegruppidest on vaid üks noor ning üks lapsevanem bahá'íd. Samuti leidub ka Leedus, Vilniuses tegutseva kahe noortegrupi lõikes vaid üks bahá'í noor. Ülejäänud gruppides osalejad varateismelised ja nende vanemad nii Tartus, kui ka Lätis ja Leedus on kõik mitte-bahá'íd.

4. Metodoloogia

4.1. Noortegrupi moodustamine

Selleks, et alustada tegevust Varateismeliste Vaimse Jõustamine Programmi noortegrupiga on esmalt vaja astuda kontakti noortega, seejärel kutsuda neid osalema ning lõpuks küsima luba ka vanematelt (Dangulova 18.04.2013).

„Noortegrupi alustamiseks ei ole ühtegi valemit. Kõik sõltub kultuurikeskkonnast ja ka noortegrupi juhendajatest. Üks võimalus grupi alustamiseks on korraldada mõned noortegrupi tutvustavad üritused. Noori võib nendele üritustele kutsuda näiteks kasvõi tänaval flaiereid jagades. Tutvustavad üritused võivad vastavalt kultuurile aset leida koolides, noortekeskustes, kellegi kodus, või isegi tänaval või spordiplatsil. Seejärel võib nende noortega, kes huvi grupi vastu üles näitavad, teha konkreetsemad plaanid – kus ja millal hakkaks grupp regulaarselt kohtuma. Tutvustaval üritusel räägitakse tavaliselt noortegrupi eesmärgist, tehakse noortega koos ajurünnakuid erinevate tulevaste tegevuste jaoks ning arutletakse, mida võiks tähendada vaimne ja intellektuaalne suurepärasus.“ (Rootamm, L 24.04.2013).

Noortegrupp, mille juhendamisest võtsin osa mina, sai alguse ühest tänaval jagatud flaieri saanud noorest, kes esimesele kohtumisele (mis leidis aset Linda ja Mehdi kodus) kutsus kaasa ka oma sõpru. Grupp suurenes, kui sõbrad kutsusid omakorda oma sõpru. (Rauba 04.04.2013).

Tartus Vaksali linnaosas aset leidvale grupile aga pandi alus pargis noortega suhtlemisel. Nimetatud noortegrupi juhendaja Lili, kes oma väikeste lastega tihedalt pargis mängimas käis, tutvus seal ühe 12-aastase tütarlapsiga, kellega arenes sõprus ning Lili otsustas tutvustada talle ideed noortegrupist. Tüdruk kutsus osa võtma ka oma sõbrannasid ning nüüdseks on moodustunud kõnealusel noortegrupist viiest 12-13 aastasest tütarlapsest koosnev elujõuline grupp nimega „MaailmaMuutjad“. Liliga koos on nimetatud grupi juhendajaks

16-aastane Ingrid, kes 2013. aasta talvel otsustas liituda bahá'í usuga. (Milani 07.05.2013).

Enam levinud noortegrupi alustamise valemiks on loomulikult suhtlemiseel saavutatud kontakt noortega, millele järgneb sissejuhatav vestlus vaimsetel ja maailma parandamise võimaluste teemadel. Juhendaja võib suunata vestlust järgmiste küsimuste kaudu noorele: mis on sinu head omadused, kuidas neid arendada ning kuidas saaksid teisi inimesi aidata, oma ümbruskonda paremaks ja turvalisemaks muuta?

Kontakti otsitakse aga ka ametlikke kanaleid kaudu. Näiteks käisid Linda ja Mehdi noortegrupi alustamise soovi ning sissejuhatava loenguga ka ühes Annelinna koolis huvijuhina ja direktori nõusolekul rääkimas. Sellest käigust kasvas välja kolmest kuni neljast 12 aastasest poisist koosnev noortegrupp, mis aja möödudes ühendati „Heade Mõtete Noortegrupiga“. Ka ühes Tartu noortekeskuses on juhataja loal käidud varateismelistega kontakti otsimas. (Rezvan 12.01.2013).

4.2. Lapsevanemad

Järgmiseks strateegiliseks sammuks on konsulteerimine vanematega. Vanemad on osa programmist ning nendega suhtlemine, sõprussidemete loomine ja heakskiidu saamine kujutab endast noortegrupi toimimise ja evolutsiooni üliolulist osa. Siinkohal rõhutatakse loa saamisest nende lastega töötamisel veel enam ka vanemate kaasamise ning noortegrupis käsitletavate teemadega kurssi viimise olulisust, lootuses, et ka vanemad tähtsustaksid neid noortegrupis au sees hoitavaid kontseptsioone ja lähenemisi oma laste kasvatamisel. (Rauba 22.01.2013).

„Vanematega suhtlemise üks eesmärke on saavutada ühine arusaam noorte kasvatamisest ja et kuidas on võimalik meil omavahel (juhendajad-lapsevanemad) koostööd teha“ (Schwabedissen 14.04.13, tõlkinud Rauba).

Idealis suheldakse järjepidevalt ning kaasatakse lapsevanemaid ka noortegrupis korraldatavatesse üritustesse, projektidesse.

„Üldkokkuvõttes peaks noortegrupil olema ka „*community building effect*“, kus kogukonna vanemad liikmed märkavad grupi positiivset mõju nende keskkonnas ning on ka ise inspireeritud noortest eeskuju võtma. Et grupi tegevus ei jääks noorte kogukonnast kaugemale, on vanematega suhtlemine väga oluline.“ (Rootamm, L 24.04.2013).

Paraku on aga mitmed Eesti noorte vanemad näidanud üles passiivsust, lubades küll oma lastel võtta osa, millest viimased soovivad, sealjuures aga ei näita vanemad ise üles süvendatud huvi grupi ideestiku vastu. (Rezvan 12.01.2013).

„Tihti ei ole vanemad harjunud, et keegi nende lapse arengu vastu nii suurt huvi üles näitab, sest huviringide puhul ei ole tavaliselt nii, et õpetajad/juhendajad käivad kodus vanematega lapse arengust rääkimas.“ (Rootamm, L 24.04.2013).

Oluliseks peetakse teadmist, et noor tegeleb millegi konstruktiivsega ning „ei jõlgu niisama väljas“ (lapsevanem 1 07.03.2013). Samuti mängib vanemate suhtumise ja osavõtmise juures suurt rolli nende hõivatus ja tööalane tegevus. Näiteks toovad mitmed lapsevanemad põhjuseks, miks nad ei saa osa võtta noorte linnalaagri üritustest, mille programm nägi ette ka vanemate kaasamist (Rauba 25.03.2013), hõivatust töö või perega. (lapsevanem 2 ja 3; 07.03.2013).

Kuna vanemaid teavitatakse ka sellest, et materjalid on arendatud välja bahá'í koguduse poolt ning sisaldavad endas kõnelemist Jumalast ning palveid, on ette tulnud ka juhtumeid, kus kristlastest vanemad on otseselt keelanud oma lastel ettevõtmisest osa võtta (Rauba 23.04.2013). Samuti on tulnud ette mitmeid intsidente vanematega kõnelemisel, mil viimased on avaldanud otsest vastumeelsust religioosse taustaga ettevõtmise vastu, lubamata oma last grupis osaleda. (Milani 07.05.2013; Leugaudas 06.05.2013).

13-aastase Vaksali linnaosa grupi noore ema räägib aga, et tema tütar on pärast grupitöös osalema hakkamist muutunud palju avatumaks ning jutukamaks. Tema mõtlemine olla võtnud enam analüütilisemaid käike ning arenema on

hakanud tüdruku arusaam „heast“ ja „halvast“. Noortegrupi suhtes igati positiivselt meelestatud ema toonitab, et tema tütar pürgib oma käitumise ja väärtushinnangutega viisakuse ja headuse poole. Mõtiskledes tulevate aastate peale, mil laps hakkab jõudma puberteedieani, loodab lapsevanem, et antud eluetapp praegu, loob tugeva ja täiskasvanulikuma pinnase võsukesele mürsikuea rahulikumaks üleelamiseks. Intervjueeritav lapsevanem kirjeldab enda vaimset maailmavaadet kui midagi *New Age*’ist võrsunut – isiklikus elus ja perekonnas hoitakse au sees „usun iseendasse ja universumisse“ mentaliteeti, usutakse armastuse ja headuse igihaljastesse printsiipidesse ning samuti on omal kohal ka erinevad vaimsed praktikad (näiteks meditatsioon). Küsimusele, kas vanemat noortegrupi religioosne taust ei häiri, vastab ema, et olles tutvunud bahá’í usundi põhiprintsiipidega, ei tekita need temas vastumeelsust ega ka mitte vastuolusid nende perekonna üldiste vaimsete vaadetega. (lapsevanem 4 16.09.2013).

4.3. Juhendaja ja noore vahekord

Juhendajad iseloomustavad enda ja noore vahekorda kui vanema ja noorema sõbra vahelist austusel ja koostööl põhinevat sõprussuhet. Leitakse, et kuigi juhendajal on gruppitöös juhatav ja autoriteetne roll, peaks see suhe olema siiski kui võrdsete osapoolte vahel. Samuti toonitavad juhendajad, et alati tuleb üritada võtta tõsiselt kõike, mis noored räägivad ning tuleb julgustada noori enda mõtteid väljendama. Samuti leiavad nad, et noore ja juhendaja vaheline kontakt ei peaks piirduma vaid noortegrupi kokkusaamisega, vaid suhelda võiks ka väljaspool seda.

Bahá’íde uskumuste kohaselt on kõik vaimsed kvaliteedid, mille arendamisega noorteprogramm tegeleb, pärit Jumalalt. Need on tema kvaliteetide peegeldused inimeses. Seetõttu näevad bahá’ídest juhendajad noortes alati üllaid ja häid inimesi, kelles on Jumala poolt antud kvaliteedid. Noore ebasüdasat, hoolimatut ja halba käitumist mõtestatakse lahti kui positiivsete kvaliteetide peidus olemist ning negatiivsete domineerimist. (Rauba veebruar 2013).

„Juhendaja peab demonstreerima tõelist pühenduvust noorte heaolusse ja arengusse, sealjuures käitumata autoritaarselt. Säärane suhtumine pärsiks noorte võimalust õitseda.“ (Rezvan 29.04.2013, tõlkinud Rauba).

„Juhendaja peaks alati püüdma noori näha kui vaimseid ja õilsaid olendeid, kel kõigil on võimalik väljendada omadusi, mis Jumal on nendele andnud. Noored peavad tundma, et neid võetakse tõsiselt, julgustatakse küpselt ja täiskasvanult käituma ning neile antakse selleks võimalus. Selline sõprussuhe tähendab ka seda, et juhendaja ja noore kommunikatsioon ei peaks piirduma vaid grupis kohtumisega, vaid nad peaksid ka kohtumiste vahelisel ajal sidet pidama – kasvõi läbi Facebook`i või Skype`i. Oluline on ka see, et juhendaja näitab huvi üles noore muude tegevuste vastu: näiteks millist muusikat ta kuulab, kuidas tal koolis läheb. Vahel saab juhendaja noort kooliülesannetega aidata.“ (Rootamm, L 24.04.2013).

„Noorte arvamusi ja mõtteid tuleb võtta tõsiselt ning mitte suruda neile peale ideesid, millega nad ei suuda või ei taha end seostada.“ (Schwabedissen 14.04.2013, tõlkinud Rauba).

4.4. Noortegrupi kokkusaamise kirjeldus

4.4.1. Ettevalmistused kokkusaamiseks

Enne noortegrupi toimumist on juhendajatel kombeks koguneda ja omavahel järgnevad tegevuskäigud läbi arutada. Kogunemine leiab aset tavaliselt kas mõned tunnid enne noortegrupi kokkusaamist, eelnevatel päevadel või valmistatakse tund ette juba eelmisele grupiajale järgnenud mõtiskluses. Juhendajad panevad paika päevakava (mida teha, milliseid mängu mängida jne), loevad läbi ja arutlevad omavahel käsitlemisele võetava materjali ning selles sisalduvate peamiste kontseptsioonide üle, sh kuidas oleks neid ideesid võimalik seostada noorte (kelle olemust, elukäiku, mõtteid ja muresid juba mõnevõrra tuntakse) igapäeva eluga. On äärmiselt oluline, et juhendajad ise oskaksid materjalides sisalduvaid ülevaid kontseptsioone seostada reaalse eluga ning neil oleks arendatud nimetatud ideedest sügavam arusaam (Sabbet-Parry 08.04.2013).

Ettevalmistuste üheks oluliseks osaks peetakse ka juhendajate ühist palvetamist, mis aitab luua vastavat atmosfääri, rahustada meeli ning tõmmata ligi jumalikku juhendust (Dangulova 18.04.2013).

Tartu kesklinna linnaosa noortegrupi kokkusaamise ettevalmistusprotsessis peetakse oluliseks ka noorte endi panust. Selleks kutsutakse üks kuni kaks noort umbes tund aega teistest varem kohale ning võrdväärse diskussioonis arutatakse ühiselt, mida järgneval grupi kogunemisel ette võtta. Taoline lähenemine andvat noortele arusaamise, et nad on igakülgselt protsessi kaasatud („meie“ grupp) ja nende arvamuste ja ettepanekutega arvestatakse (Rootamm, L 24.04.2013).

4.4.2. Noortegrupi kokkusaamine

Juhendajad märgivad, et mitte kunagi ei tea täpselt, milliseks tund kujuneb, kuna noored on ettearvamatud, tuues vahetevahel gruppi ka omavahelisi pingeid ja taolistel juhtudel on tarvis nende pingetega tegeleda, kuna reaalne elu ühes oma raskuste, väljakutsete ja nendega tegelemisega ongi noortegrupi tegelikuks sisuks. (Rauba 23.01.2013).

„Kogemus on meile andnud järgmise universaalse juhtnööri noortegrupi sessiooni läbiviimise meetodikast: püüdkem olla nii ettevalmistatud kui võimalik, samal ajal aga jäägem painduvaks ning olgem valmis reaalsele situatsioonile vastavalt improviseerima“. (Rezvan 29.04.2013, tõlkinud Rauba) .

Kui aga üritada visandada skeemi grupi kokkusaamise kulgemisest, näeks see Tartu kesklinna „Heade Mõtete Noortegrupi“ näitel välja järgmine (käsitlen iga punkti eraldi alalõigus koos põhjalikuma kirjeldusega):

4.4.2.1. Algus ja tsitaatide lugemine

Alguses kogunetakse ning vesteldakse vabas vormis. Noored muljetavad oma päevast jne. Seminari alguseks võetakse istet ringis, juhendaja teeb ettepaneku lugeda palveid või tsitaate, mis on sedelite näol lauale asetatud.

Tsitaadid pärinevad bahá'í kirjutistest ja puudutavad mõnda vaimset teemat, mis on seostatud inimese käitumisega. Näiteks:

„Maailma paremaks muutumine saavutatakse puhaste ja heade tegudega, kiiduväärse ja sündsä käitumisega.“ (Eesti Bahá'íde Koolitusinstituut 2008: 13²⁹)

„Pühad sõnad ning puhtad ja head teod tõusevad taevase hiilguse kõrgusesse.“ (Ibid.³⁰)

Juhendaja küsib noorte arvamust tsitaatide kohta ning julgustab neid arendama diskussiooni neis peituvate tähenduste üle. Taotluseks on leida ka seoseid noorte eluga ning situatsioonidega, millele tsitaadid vihjata võivad. Näiteks võib juhendaja esimese tsitaadi põhjal küsida järgmisi küsimusi: kas maailma on võimalik paremaks muuta?; kas ühe inimese head teod on võimelised maailma parendamisse panustama?; kuidas mina saan sellesse panustada?; milliseid heategusid olen võimeline tegema?; kuidas mõjutab minu käitumine maailma arengut? jne.

4.4.2.2. Materjalidega töötamine

Teemasid uuritakse bahá'í perspektiivist, kuid seda mitte religioossete instruksioonide andmise vormis (The Universal House of Justice Ridvan 2010). Materjalide tähenduse ja tähtsuse noortele selgeks tegemine on intervjueeritavate juhendajate hulgas üks proovilepanevamaid aspekte grupitöö juures. Põhjusel, et see meenutavat noortele kooli, mida nemad grupi tegevustikuga seostada ei soovi (poiss 1 04.04.2013). Samuti pärssivat see vahetevahel grupi loomingulist ja mängulist õhkkonda (tüdruk 2 04.04.2013). Seevastu aga grupi „MaailmaMuutjad“ tüdrukud kinnitasid nagu ühest suust, et neile meeldib materjaliga töö, kuna huvitavate lugude juures on võimalik proovile panna nii

²⁹ Tsitaat pärineb originaalteosest *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1994. LXXXI, 155-156. Teose eestikeelne tõlge on veel publitseerimata, kuid tsitaati on kasutatud viidatud õpperaamatus.

³⁰ Ibid. V, 8.

soravat lugemisoskust kui ka jutukeste üle arutlemisvõimet. (Vaksali noored 29.04.2013).

Materjalides jutustatavad lood on pärit erinevatest maailmaosadest. Näiteks on raamatu „Lootuskiir“ tegevuspaigaks killustunud ühiskonnaga Aafrika väikeriik ning peategelaseks samavanune Kibomi, kes õppetükkides talletatud lugudes asub otsima oma õde pärast seda, kui tema vanemad hõimude vahelises konfliktis maha on lastud. (Pollock 2004). Kirjeldatud kontekst on võõras Eesti noortele, kuid moraalseid ja vaimseid dilemmasid ning katsumusi, millega nende eakaaslane teisel pool maakera vastamisi seisab, saab edukalt seostada ka Eesti, Läti, Leedu – ükskõik, mis teise riigi – varateismeliste omadega. (Rauba 22.04.2013).

Veel enam, põhjus, miks materjalid, mille lood on esmavaatlusel üsna kultuurikontekstikesksed, ülemaailmselt kasutusel ning miks ei ole lihtsustamise mõttes muudetud näiteks tegelaste nimesid, on ka selles, et pakkuda noortele rahvusvahelist kogemust ning tõsta nende teadlikkust mujal maailmas toimuvast. (Elijio 26.03.2013).

4.4.2.2.1. Näide tööst materjalidega (‘rasvaselt’ materjalidest pärit lõigud ning tavakirjas minu kommentaarid)

Lõik raamatust „Lootuskiir“:

Kibomi üle võtab võimust üksildusetunne. Ta vaatab üles öisesse taevasse ja mõtleb oma vanematele. Ta ei näe neid enam kunagi. „Miks on inimesed nii vihased?“ mõtleb ta. Talle tuleb meelde, kuidas isa rääkis maailma probleemidest. Ta tavatses öelda: „Kibomi, sa oled noor ja sa oled hea. Sa ei tohiks kaotada lootust kohutavate asjade pärast, mida inimesed teevad. Tööta parema maailma loomise nimel. Ühel päeval võid maailmas midagi ära teha.“ „Jah, isa,“ sosistab ta endamisi, „ma pean proovima!“ (Pollock 2004: 9)

Järgneb teksti sisule vastav ning olukorrale leevendust toov palve, mis palutakse noortel pähe õppida:

Kui puutume kokku valu ja murega, võib meie südamesse tulla kibedus ja varjutada selle kiirguse. Järgmises palves palume Jumalalt südant, mis sarnaselt klaasile on valgustatud Jumala armastusest. Loe ja mõtle selle sõnadele:

Oo Sina kaastundlik Jumal! Anneta mulle süda, mis võiks nagu klaas olla valgustatud Sinu armastuse valgusest, ja anna mulle mõtted, mis võiksid taevaliku armu valingute abil muuta selle maailma roosiaiaks. (Pollock 2004: 10).

Kesklinna noortegrupp õppis palveid järgmise metoodikaga: iga lausejupi meeldejätmist saatis sisule vastav liigutus või žest (Rauba 13.09.2012).

Järgnevad valikvastustega küsimused (välja toodud vaid üks näide), mis kõnetavad noore individuaalseid valikuid:

Mida mõtleksid ja teeksid järgmistes olukordades, et mitte muutuda kibestunuks?

- **Teised suhtuvad sinusse eelarvamustega ja käituvad sinuga halvasti sinu rassi, religiooni või tausta tõttu:**
 1. Sa hakkad teisest rassist, teise religiooni või taustaga inimesi vihkama.
 2. Sa tuletad endale meelde, et eelarvamused tulevad rumalusest.
 3. Sa pead meeles, et teadmised, armastus ja mõistmine kaotavad lõpuks eelarvamused inimeste südamest.
 4. Sa kurdad selle üle, kui halvasti sinuga käitutakse. (Pollock 2004: 10)

Nagu materjalist nähtub, on tihtilugu küsimused formuleeritud mitte otseselt teksti asjaosaliste või tegemistega seostatavalt, vaid toovad sisse laiahaardelisemate moraalsete valikutega seostuvaid küsimusi. Antud näite puhul on tegemist kibestumise ning viha pidamise kontseptsiooniga. Juhendaja ülesandeks siinkohal motiveerida noorte algatust tuua sisse näiteid ka nende endi elust. Näiteks, varateismelised, kel võib olla rohkemal või vähemal määral

kokkupuudet koolivägivalla ning kiusamistega, saavad siinkohal võimaluse nende kontseptsioonide üle kiusamistega seoses reflekteerida. Vaksali grupi noored nimetavad, et koolikiusamiste temaatikat on nemad oma aruteludes tihtilugu käsitletud. (Vaksali grupi noored 29.04.13).

Peatüki lõpus tuuakse sisse järgnevate küsimuste ja väidete abil ka kogukondlik, ühiskondlik ja globaalne tasand, mille eesmärk tutvustada noortele inimkonna ühtsuse ja selle nimel töötamise vajadust.

- **Meie maailmal on suur probleem. Meil on sõjad. Me näeme ebaõiglust. Me näeme isekust ja kadedust. Palves, mille sa just pähe õppisid, palume Jumalal anda meile mõtteid, mis muudavad maailma Tema abil roosiaiaiks. Millised järgmistest mõtetest on meile abiks maailma muutmisel?**
 1. **Kõikide maailma laste jaoks peavad olema koolid.**
 2. **Koolid peaks lastele õpetama, et me kõik kuulume ühte inimrassi.**
 3. **Me ei saa usaldada inimesi, kes meist erinevad.**
 4. **Maailmas on piisavalt toitu ja keegi ei pea nälgima.**
 5. **Ma olen maailma kõige tähtsam inimene.**
 6. **Ma ei saa maailma muutmiseks midagi teha.**
 7. **Ei saa olla mingit rahu, kui me ei tugevda ühtsuse sidemeid inimeste vahel. Jne. (Pollock 2004: 10-11)**

Sääraste mõtete järel on noortel võimalus arutleda tõeliselt globaalsete probleemide üle nagu sõjad, näljahädad, haridussüsteemi puudumine mõnes maailmaosas, rassism jne. Eesmärk on laiendada noorte silmaringi, julgustada neid kaasa mõtlema ja –tundma kogu maailma probleemidele ning motiveerima neid pakkuma välja võimalikke lahendusi, mida on võimalik ette võtta esmalt kogukondlikul, seejärel ühiskondlikul ning lõpuks ka globaalsel tasandil.

4.4.2.3. Mängimine; loominguline tegevus

Kokkusaamise viimaseks osaks, enne lahkumist, on tavaliselt mängud ja loominguline tegevus.

Ülemaailmne õigluse Koda toonitab oma 2011. aasta sõnumis kõikidele Rahvuslikele Vaimsetele Raadidele, et noortegruppide juhendajad peaksid kindlasti grupitöös kasutama rohkesti loomingulisi elemente (The Universal House of Justice 12.12.2011). Kõik juhendajad rõhutavad, et kuna noored on väga mänguhimulised ning nende energia vajab väljavalamist sportlikes tegevustes, on väga oluline, et kohtumise vältel need tegevused aset leiaksid (Rauba 22.04.2013).

Kesklinna grupi poistega, ajal, kui grupp veel nende koolis aset leidis, mängiti pärast nõ ajutööd ehk materjalidega töötamist koridoris *footbag*’i. Samuti on mängitud kaarte jm kergemaid mängu (Rezvan 04.12.2012).

Mängude valikul peaks aga rolli mängima ka õpetlik aspekt. Heaks ühtsuse tugevuse printsiibi illustreerivaks näiteks on okste kimbu mäng. See eeldab viibimist väljas. Noortel on palutud korjata endale üks väike oksajupike. Kui ollakse kõik oma „saagiga“ taas kokku kogunenud, annab juhendaja korralduse neile oma oks katki murda – nõnda ilma igasuguse vaevata ka tehakse. Taaskord saadetakse noored oksajahile ning uuesti kokku tulles palutakse nüüd neil kogutu paelaga kokku üheks kimbuks siduda. Järgnev katse oksi kimbu kujul katki murda ebaõnnestub iga noore käes. Tegevustiku moraal: tegutsedes koos, ühiselt, üksteist toetavalt, oleme murdmatud, üksinda (tihtilugu isekalt, individualistlikult, omakasupüüdlikult) aga nõrgemad. (mäng: Rezvan 04.12.2012; lugu: Taafaki 1986: 293).

5. Materjalides sisalduv religioosne aspekt

Ruhi instituudi kodulehekülj toonitab Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmi materjale tutvustavas lõigus, et oma olemuselt ei ole tegemist religioosete tekstidega, olgugi, et kontseptsioonid ja tsitaadid on võetud bahá'í kirjutistest³¹. Õpperaamatute sisuline rõhuasetus, tõepoolest, ei ole religioosusel, kuid paljudes teemades on olulisel kohal Jumala figuur ning läbiv on ka palve kontseptsioon.

Järgnevalt toon näiteid kolmest õpperaamatust. Raamatus „Lootuskiir“ käsitletud teemad tegelevad noore elus eettulevate raskete situatsioonidega, mis eeldavad neilt keeruliste moraalsete dilemmade lahendamist ning valikute ja otsuste tegemist. Lisaks peategelase Kibomi enese vaimsetele võimetele keeruliste olukordadega hakkama saada, tuuakse poisi traagiliste elusündmuste taustal jutustusse sisse ka kontseptsioon lootuse asetamisest Jumalale ning tema poole pöördumisest palvega (Pollock 2004).

Õpperaamat „Kinnituste tuuled“ on aga ülesehitatud ideele, et kui inimesed siin elus iseenda ja maailma jaoks õigete asjade nimel pingutavad ja vaeva näevad, saadab Jumal neile nende tegemistes kinnitusi (William Mmutle Masetlha Sihtasutus 2011).

Seni veel eesti keelde tõlkimata õpperaamat „Learning About Excellence“ ei sisalda aga endas palveid, samuti ei ole toodud jutustusse sisse Jumala tegelaskuju. Vaimse ja intellektuaalse suurepärasuse poole püüdleva loo peategelase 12-aastase Ling Li vaimseid otsinguid saadavad tema ning tüdruku vanavanemate vahelised filosoofilised vestlused. Vihjeid bahá'í usule ja Bahá'u'lláh`le leiab aga teksti sisse peidetud kujul vanavanemate jutust – rääkides oma lapselapsele armastusest tsiteerib vanaema, Mrs. Chen, „ühte suurt Õpetajat, kes elas umbes sadakond aastat tagasi“. Nii Mrs. kui ka Mr. Chen ütlevad, et tolle

³¹ Ruhi.org. *Programs and Materials; Junior Youth Spiritual Empowerment Program*. <http://www.ruhi.org/materials/list.php#jy> (22.10.2013).

mehe õpetuste lugemine on andnud neile palju vaimujõudu ja inspiratsiooni (DL Publicaciones 2005: 4).

5.1. Kõnelemine bahá'í usust ja Jumalast noortegrupitöös

On oluline teha vahet bahá'í usust ning Jumalast kõnelemisel noortegrupitöös. Kuna õpperaamatutes bahá'í usku ei mainita ning Baltimaade initsiatiivi noortegrupid koosnevad mitte-bahá'í noortest, nimetavad kõik intervjueeritavad juhendajad, et grupitöös ei puudutata bahá'í usku praktiliselt üldse. (Rezvan 29.04.2013; Milani 06.05.2013; Leugaudas 06.05.2013; Dangulova 18.04.2013; Rootamm, L 24.04.2013; Schwabedissen 14.04.2013).

Bahá'í usu tahaplaanile jätmist põhjendatakse väitega, et haridusprogramm on universaalne ning kuna selle õpetused on mõeldud kõnetama nii mitte-religioosid kui ka teistesse religioonidesse kuuluvaid noori, ei soovita programmi vaid bahá'í usundiga seonduvalt sildistada.

„Bahá'í usu käsitlemine ei ole osa Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmist. Tegelikult ei pea noor isegi olema teadlik sõna „bahá'í“ tähendusest. Oluline on, et varateismeliste vanemad oleksid teadlikud, et programm on koostatud bahá'í koguduse poolt. Moraalsed kontseptsioonid, mida käsitletakse, on universaalsed ning kehtivad ka kõikide teiste religioonide juures.“ (Rezvan 29.04.2013, tõlkinud Rauba).

Säärase väite taha on peidetud ka bahá'íde sõnum kõikide religioonide ühtsusest ning nende pärinemisest ühest ja samast Jumalast. Jumal – universaalse headuse allika ja Looja figuurina, mitte otseselt bahá'í usuga seostatult – ja temast kõnelemine on aga osa haridusprogrammi materjalidest ning noortegrupi kokkusaamistel käsitletust.

„Spirituaalse elu üks lahutamatu komponent on Jumal ja tema tundmine. Mitte rääkida Jumalast grupitöös oleks justkui noortel mängida laskmine, selgitamata neile mängureegleid“ (Schwabedissen 25.03.2013, tõlkinud Rauba).

Kui palju aga Jumalast räägitakse, oleneb kõik konkreetsete gruppide praktikatest, nende juhendajate rõhuasetustest jne. Vaatluspraktika Tartu noortegruppide tööst ei jätnud muljet pealesurutud religioossusest. (Rauba 2013).

„Heade Mõtete Noortegrupi“ juhendaja Linda ütleb, et kuigi usk Jumalasse on isiklik asi ning bahá'í perspektiivi kohaselt on vale kellelegi usku peale suruda, üritavad nemad grupi juhendajatena siiski mõõdukalt Jumalast rääkida, lootes, et see mingit mõju siiski avaldab. Linda nimetab, et kui grupi algusaegadel kohtas katse kokkusaamisi palvetega alustada noorte ükskõiksust, mõnel juhul isegi protesti, siis praegusel ajahetkel on grupi liikmed seda kommet aktsepteerinud. Linda märgib, et individuaalsetes vestlustes on paar noort ka tunnistanud oma usku Jumalasse. Üks kesklinna noortegrupi noor olla pärast 2013. aasta kevadel Tartus toimunud Baltimaade initsiatiivi noorte seminari avaldanud soovi enesele ka bahá'í palveraamat soetada. (Rootamm, L 03.11.2013).

6. Teenimisprojektid

Teenimisprojektid on heategevuslikud ettevõtmised, mille eesmärgiks on aidata ning teha head teistele inimestele ja ümbruskonnale. Bahá'í kirjutiste kohaselt lasub igal indiviidil kahekordne moraalne kohustus: esiteks, areneda vaimselt individuaalsel tasandil ning teiseks panustada kogu ühiskonna ja maailma (vaimsesse) arengusse (The Ruhi Institute 2009: 30). Esimese kohustuse läbiviimise üks tööriist on kindlasti noortegruppide kontekstis ülalkirjeldatud materjalidega töötamine ning vaimsete teemade üle arutamine. Teise kohuse täitmise üheks väljundiks aga programmi poolt ettenähtud teenimisprojektide läbiviimine, mille juures on noortel võimalik oma vaimne suurepärasus praktilistesse tegevuskäikudesse rakendada (Milani 29.04.2013).

Järgnevalt toon näiteid Baltimaade initsiatiivi raames läbi viidud teenimisprojektidest. Lätis, Daugavpilsis tegutsev pioneer Rayyan Suurbritanniast märkis, et nende grupp on külastanud kohalikku haiglat, kus noored jutustasid patsientidele erinevaid humoorikaid, südamlikke ja tervendavaid lugusid (Sabet-Parry 08.04.2013). „Heade Mõtete Noortegrupp“ korraldas laste peo, kuhu olid kutsutud ümbruskonna lapsed. Sama grupp on ka küpsetanud naabritele jagamiseks küpsiseid ning võtnud ette ühised looduse koristustalgud ja käinud loomadevarjupaigas koertega jalutamas (Rauba 2012-2013). Tartus toimunud Baltimaade noorte seminari raames jagasid nii Eesti, Läti kui ka Leedu noored tänavatel inimestele joonistatud naerunägusid. Samuti käidi vanadekodus vanuritele näidendiga esinemas. (Rauba 31.04.2013). Vaksali linnaosa grupi noortel on välja kujunenud komme iganädalaselt ühes Tartu noorte turvakodus noortega/lastega mängimas käia (Milani 03.11.2013).

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli fenomenoloogilise uurimusmeetodi abil käsitleda spirituaalset (mitteformaalset) haridust bahá'í usundis Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmi näitel. Uurimusfookus oli sealjuures Baltimaade initsiatiivi Tartu kogukonna noortegruppide töö.

Identifitseerimata end kogukonnaga, uurisin ma noortegruppide tööd osalusvaatlejana. Lisaks noortegrupi („Heade Mõtete Noortegrupp“) juhendamisele osalesin ühes bahá'í õpperingis ning mitmel Baltimaade initsiatiivi raames korraldatud noorteteemalisel konverentsil. Fenomeni uurimine ajalis-ruumiline toimimisala: talv 2012 kuni kevad 2013; Tartu (Eesti) - Daugavpils (Läti) - Vilnius (Leedu).

Uurimustöö eesmärgiks oli lahata haridusprogrammi kahte tahku: programmi tausta ja rakendamist. Esiteks, millised on programmi tagamaad ning millisest visioonist on see inspireeritud?

Bahá'í haridusprogrammi religioossed tagamaad on seotud bahá'í usu maailmamissiooniga, milleks on maailma (inimesed, ühiskond) spiritualiseerimise taotlus. Inimkonna spirituaalne areng on vajalik selleks, et kehtestada maa peal Bahá'u'lláh` visandatud uus maailmakord. Selle all mõistab bahá'í kogukond Bahá'u'lláh` õpetuste kogumit, milles sisaldub uue spirituaalse inimrassi ja ühiskonna poole liikuva maailma arengu visioon . Spiritualiseerimise taotlus on bahá'í maailma viinud ulatuslike mitteformaalsete hariduslike protsesside käima lükkamiseni.

Mis on bahá'í mitteformaalne haridusprogramm? Tegemist on üldise terminiga, mis kõneleb bahá'í kogukondade ja institutsioonide poolt üle maailma nii bahá'í kogukondades kui laiemas ühiskonnas ette võetud süstemaatilistest haridusalasest tegevusest. See kätkeb endas bahá'í institutsioonide poolt koostatud õppematerjalidega varustatud õpperingide, lastetundide ja noortegruppide läbiviimise tööd. Bahá'í maailmas nimetatakse mitteformaalset haridusprogrammi instituudiprotsessiks. Terminiga vihjatakse etapile, mis sai alguse 1996. aastast,

kui bahá'í kõrgeim usuline ja administratiivne keskus Ülemaailmne Öigluse Koda esitas üleskutse bahá'í (haridus)institutsioonidele kiirendada, laiendada ja süvendada haridusalaste ettevõtmiste protsessi.

Mis on spirituaalne haridus? Spirituaalse hariduse andmine tähendab indiviidi vaimsete omaduste (kvaliteetide, mis inimeses juba sündides olemas) arendamist, täiustamist ning nende praktikasse rakendamist. Vaimseteks kvaliteetideks on näiteks õiglusetaju, andustus, tänulikkus, lahkus, tõearmastus jne. Nimetatud omaduste kohaselt käitumise eesmärk on teha head ja panustada ühiskonna ja kogu maailma heaolusse ning vaimsesse arengusse.

Teiseks, kuidas haridusprogrammi noortegruppidele keskendunud osa ehk Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programm sihtgrupi peal rakendatuna praktiliselt välja näeb? Järgnevalt vastan sissejuhatuses püstitatud küsimustele, mis puudutavad noortegruppe.

Kellele on mõeldud Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programm? Noortegrupid on mõeldud 11-15 aastastele nii bahá'í kui mitte- bahá'í noortele ehk varateismeliste. Sealjuures on lasub esimestel nende usutunnistust silmas pidades suurem moraalne kohustus levitada ja õpetada bahá'í usku ning initsieerida ja võtta osa võimalikult paljudest haridusalastest protsessidest. Viimaste juures keskendutakse aga esmalt vaid üldistele vaimsetele teemadele ning nende rakendamisele igapäeva elus, eesmärgiga teha head ja parendada maailma.

Mis on Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmi eesmärk? Noortegrupi eesmärk on luua julgustav ja innustav keskkond varateismeliste intellektuaalsele ning vaimsele arengule, mis motiveeriks neid tegutsema kogu ühiskonna huvides. Samuti aitavad noortegrupis arutletavad teemad neil identifitseerida ühiskonnas valdavaid negatiivseid ja positiivseid jõude, mis keskkonda ja neid endeid mõjutavad.

Miks on noorte vaimne harimine bahá'í kogukonna jaoks oluline? See on oluline seetõttu, et noored on täis elujõudu, teotahet ja energiat. Spirituaalsetel, moraalsetel ja altruistlikel põhimõtetel haritud noorsugu kujutab endast bahá'í õpetuste kohaselt suursugust jõudu, mis on võimeline Bahá'u'lláh` visandatud maailmakorda kehtestama ja ühiskonnas vajalikke muutusi läbi viima. Bahá'í

mentaliteet näeb neid kui altruistlikke, terava õiglusetaju ning valmisoleku ja tahtega õppida, arenda ning panustada parema maailma loomisele.

Kuidas on haridusprogramm noortegruppide näitel ellu rakendatud? Baltimaade initsiatiivi raames tegutsevad noortegrupid, mis koosnevad mittebahá'í noortest, on käima lükatud vastavatesse regioonidesse saadetud pioneeride (bahá'í õpetajad) ja kohalike bahá'íde koostööl. Tavaliselt koosneb üks noortegrupp neljast kuni kaheksast noorest ning kahest kuni neljast juhendajast. Noortegrupis arutletakse spetsiaalselt antud vanusegrupile välja arendatud materjalide kaasabil vaimsete teemade nagu näiteks usk, armastus, kaastunne, lahkus, andestus, sõprus jne üle. Tegeletakse ka loominguliste tegevuste ja mängimisega. Samuti viiakse läbi erinevaid teenimisprojekte, mille eesmärk on inimestele head tegemine ning ümbruskonna ja ühiskonna parendamine.

Kõneletakse ka Jumalast (keda ei seostata otseselt bahá'í usuga) ning õpitakse palveid. Kuigi õpperaamatutesse trükitud palved ja tsitaadid on kõik võetud bahá'í kirjutistest, ei ole materjalides mainitud bahá'í usku, ega kõnele sellest õpetuslikel või noorte usku pööramise eesmärkidel kokkusaamiste vältel ka juhendajad. Sealjuures on lapsevanemaid teavitatud asjaolust, et programm on loodud bahá'í koguduse poolt.

Noortegruppide tööd ja olemust kirjeldasin kui fenomeni, näidates, millised on selle religioossed tagamaad ning kuidas asjaosalised vastavalt oma uskumuste süsteemile nimetatud programmi läbi viivad.

Edasiste uurimisteedadena näen uurimust noortegruppides osa võtnud noortest ning kuidas on grupis käsitletud teemad mõjutanud varateismelise mõtlemist ja ühiskonnataju. Samuti kas ja kuidas on noortegrupid mõjunud kogukonnale. Kuna Baltimaade initsiatiivi ettevõtmiste mõju kohalikele kogudustele ning ümbruskonnale on praegusel ajahetkel veel keerukas hinnata, tasub kindlasti tulevikus uurida Baltimaade (Eesti, Läti, Leedu) bahá'í kogudusi eesmärgiga tuvastada nimetatud initsiatiivi mõjusid, tagajärgi.

ALLIKAD JA KIRJANDUS

CLOSSON, Rosemary B; KAYE, Sylvia B. Learning by doing: Preparation of Bahá'í nonformal tutors. – *New Directions for Adult & Continuing Education*. Issue 133, 2012, 45-57.

EFFENDI, Shoghi. *The World Order of Bahá'u'lláh*. Selected Letters. Wilmette, Illinois: Bahá'í Publishing Trust, 1991.

ESSLEMONT, John E. *Bahá'u'lláh ja Uus Ajastu*. Sissejuhatus Bahá'í usundile. Turku, 1989.

GERVAIS, Marie. The Baha'i curriculum for peace education. – *Journal of Peace Education*, 1:2, 2004, 205-224.

HANDAL, Boris. The Philosophy of Bahá'í Education. – *Religion & Education*, 34:1, 2007, 48-62.

LAWSON, Todd. Bahá'í Religious History. – *Journal of Religious History*. Vol. 36 Issue 4, 2012, 463-470.

MOMEN, Moojan. Bahai usund. – *Maailma usundid*. Toimetanud Christopher Partridge. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2006, 421-434.

RINGVEE, Ringo. Bahá'í. – *Uued usulised ja vaimsed ühendused Eestis*. Toimetaja Lea Altnurme, Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2012, 74-79.

TAAFAKI, Irene. *Thoughts, Education for Peace and One World: a studybook for moral education*. Quotations from the world's sacred scriptures, instructive and entertaining stories, and questions to stimulate teachers and students. Oxford: George Ronald, 1992.

THE RUHI INSTITUTE. *Learning About Growth*. The Story of the Ruhi Institute and Large-scale Expansion of the Bahá'í Faith in Columbia. Foreword by Farzam Arbab. Cali: The Ruhi Institute, 1991.

THE UNIVERSAL HOUSE OF JUSTICE, Department of the Secretariat. *To the National Spiritual Assemblies of the Bahá'is of Estonia, Latvia and Lithuania*. 11 September 2011.

THE UNIVERSAL HOUSE OF JUSTICE. *To the Bahá'is of the World. Ridvan 2010.*

THE UNIVERSAL HOUSE OF JUSTICE. *To all National Spiritual Assemblies.* 12 December 2011.

THE UNIVERSAL HOUSE OF JUSTICE. *Turning Point. Selected Messages of the Universal House of Justice and Supplementary Material 1996-2000.* Florida: Palabra Publication, 2006.

ÜLEMAAILMNE ÕIGLUSE KODA. *Bahá'i eluviis. Katkendeid Kaitsja kirjutistest.* Tallinn: Eesti Bahá'ide Rahvuslik Kirjastuskomitee, 2006.

Õppematerjalid:

EESTI BAHÁ'ÍDE KOOLITUSINSTITUUT. *Mõtisklusi hingest.* Raamat 1. Tallinn: Eesti Bahá'í Koguduste Liit, 2008.

POLLOCK, Karen J. *Lootuskiir.* Eelväljaanne, materjal arendamisel, II versioon, Eesti Bahá'í Koguduste Liit 2012.

THE RUHI INSTITUTE. *Releasing the Powers of Junior Youth (pre-publication edition). Book 5.* Florida: Palabra Publications, 2009.

RUHI INSTITUUT. *Varateismeliste jõudude vabastamine. 5. raamat.* Publitseerimiseelne versioon. Tallinn: Eesti Bahá'í Koguduste Liit, 2012.

WILLIAM MMUTLE MASETLHA SIHTASUTUS. *Kinnituste tuuled.* Tallinn: Eesti Bahá'í Koguduste Liit, 2011

DL PUBLICACIONES. *Learning About Excellence (pre-publication edition, material in development).* Cali: DL Publicaciones, 2011.

Internetileheküljed:

Bahai.ee. *Bahá'í usk Eestis*. <http://www.bahai.ee/index.php/bahai-usk-eestis>.

(01.11.2013).

Bahai.ee. *Meie tegevus*. <http://www.bahai.ee/index.php/meie-tegevus>

(17.09.2013).

Bahai.org. *Bahá'i Administrative Order*. <http://www.bahaisunite.org/baha-i-resources/baha-i-administrative-order>. (14.09.2013).

Bahai.org. *Bahá'í World News Service. Media Information. Statistics*.

<http://news.bahai.org/media-information/statistics>. (03.11.2013).

Bahai.org. *Guardianship*. <http://info.bahai.org/guardianship.html>. (15.04.2013).

Bahai.org. *The Universal House of Justice*. <http://info.bahai.org/universal-house-of-justice.html>. (24.10.2013).

Brigittelundblade.com. *Brigitte Lundblade*. <http://www.brigittelundblade.com/>.

(14.10.2013).

Devlp.org. *Home Page*. <http://www.devlp.org/>. (01.05.2013).

Devlp.org. *Its Materials*. <http://www.devlp.org/its-materials>. (01.05.2013).

ENCYCLOPEDIA BRITANNICA ONLINE ACADEMIC EDITION. *Bahá'í Faith; History*. <http://www.britannica.com.ezproxy.utlib.ee/EBchecked/topic/48930/Bahai-Faith/284172/History> (15.04.2013).

ENCYCLOPEDIA BRITANNICA ONLINE ACADEMIC EDITION. *Bahá'í Faith; Organization*. <http://www.britannica.com.ezproxy.utlib.ee/EBchecked/topic/48930/Bahai-Faith/284174/Organization?anchor=ref276550>. (22.04.2013).

Ruhi.org. *Statement of Purpose and Methods*. <http://www.ruhi.org/institute/index.php>. (01.05.2013-03.05.2013).

Ruhi.org. *Programs and Materials; Main sequence of courses, for those 15 and older*. <http://www.ruhi.org/materials/list.php#15andolder> (01.05.2013).

Ruhi.org. *Programs and Materials; Junior Youth Spiritual Empowerment Program*. <http://www.ruhi.org/materials/list.php#jy> (22.10.2013).

Stat.ee. *Rahvaloenduse tulemused*. <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/Saveshow.asp>. (02.11.2013).

Etnograafiline aineestik

Suulised ja kirjalikud allikad

Juhendajad:

DANGULOVA, Nurgul. Kirjalik intervjuu 18.04.2013.

LEUGAUDAS, Raimundas. Kirjalik intervjuu 06.05.2013; kirjavahetus 18.09.2013.

MILANI, Lili. Suulised teated 29.04.2013; 07.05.2013; 03.11.2013. Kirjalik intervjuu 06.05.2013.

REZVAN, Mehdi. Suulised teated 04.12.2012; 12.01.2013; 12.03.2013; 06.05.2013; kirjalik intervjuu 29.04.2013; kirjavahetus 16.09.2013.

ROOTAMM, Linda. Suulise teated 22.04.2013; 03.11.2013. Kirjalik intervjuu 24.04.2013.

ROOTAMM, Tiina. Suulised teated 03.11.2013; 04.11.2013.

SABBET-PARRY, Rayyan. Kirjalik intervjuu 08.04.2013.

SCHWABEDISSEN, George. Suuline intervjuu 25.03.2013; kirjalik intervjuu 14.04.2013.

Baltimaade initsiatiiviga seotud bahá'íd:

ELIJIO, Aiste. Suuline intervjuu 26.03.2013.

SÄDE, Rita. Suulised teated 04.11.2013; 06.11.2013.

Lapsevanemad:

Lapsevanem 1. Suuline teade 07.03.2013.

Lapsevanem 2. Suuline teade 07.03.2013.

Lapsevanem 3. Suuline teade 07.03.2013.

Lapsevanem 4. Suuline intervjuu 16.09.2013.

Lapsevanem 5. Kirjalik intervjuu 15.09.2013.

Noored grupist „Heade Mõtete Noortegrupp“:

Suulised teated kahelt noorelt (poiss 1, tüdruk 2) 04.04.2013.

Noored grupist „MaailmaMuutjad“:

Suulised teated kuuelt tüdrukult. 29.04.2013.

Noored Vilniuse noortegrupist:

Kirjalikud teated kolmelt noorelt nende juhendajate vahendusel. 18.09.2013.

Siinkirjutaja vaatluspäevik:

RAUBA, Mari. Aprill 2012 – mai 2013.

RESUME

Spiritual Education in The Bahá'í Faith on the Exapmle of The Junior Youth Spiritual Emowerment Program - participant observation about The Tartu Bahá'í community Youth Work in the framework of The Baltic Bahá'í Initiative

The goal of the bachelor thesis was to study the Bahá'í nonformal spiritual education program with a focus on the Junior Youth Spiritual Empowerment Program (junior youth groups) within the Baltic Bahá'í Initiative and specifically on the youth work committed by Tartu Bahá'í community.

Methodological approach was ethnographic-phenomenological. With an aim to study the program as a phenomenon I committed participant observation (winter 2012 until spring 2013; Tartu (Estonia) - Daugavpils(Latvia) - Vilnius(Lithuania)) at the same time not identifying myself with the community. Methodological approach included participating events, interviewing animators (8, Bahá'ís), juniors (11) and their parents (5, not Bahá'ís). Since the comments given by the animators of junior youth groups were the most helpful tools for opening the phenomenon (comparing to other sources), the information provided by them has been used in biggest scales within my work. I took part of one Bahá'í study circle, helped to animate one junior youth group in Tartu („Heade Mõtete Noortegrupp“ – „Junior Youth Group of Good Thoughts“) and participated many conferences for junior youth group animators and for the juniors held by the Baltic Bahá'í Initiative.

The aim of the work was to study into two aspects of the program. The first part of my thesis proposal was analyzing the background as well as the religious implications of the Bahá'í nonformal spiritual education program in general. I will give Bahá'í perspective answers to questions proposed in the introduction as follows:

From which vision the spiritual education program is inspired? The

religious implications of the program are related to the Faith's vision of world's spiritual development (spiritualization) and its necessity. Spiritualization means basing all the interaction among different countries of the world, institutions of society and individuals onto deeply moral, selfless, benevolent concepts encouraging cooperation between people and faith in God. As the Bahá'í perspective states, the spiritualization of the world goes hand in hand with unfolding of the New World Order of Bahá'u'lláh (the founder of the Faith) which is a set of Bahá'u'lláh's teachings, comprising the vision of a new spiritual human race as well as spiritual society and the means of achieving it. Endeavors for the spiritualization have led the Bahá'í communities worldwide to put into action a nonformal spiritual education program.

What is the Bahá'í nonformal spiritual education program? The term itself is a general one referring to systematic action on the field of (nonformal) education, taken by the Bahá'í communities and institutions all over the world within their own communities and in the wider society. In practical terms, the action taken encompasses holding study circles, children's classes and junior youth groups provided by Bahá'í institutions with materials accompanying. In the Bahá'í world the nonformal education program is called the institute process referring to the period starting with 1996 when The Universal House of Justice (the body of the highest administrative and religious power of the Faith) called upon Bahá'í institutions and communities to accelerate, expand and enhance the educational process all around the world. The Baltic Bahá'í Initiative (2011-2014) was promulgated by the House of Justice with an aim to strengthen institute process in Baltic region whereas the focus was put on establishing junior youth groups. The Initiative has brought into Estonia, Latvia and Lithuania many pioneers (Bahá'í teachers) and regular events such as conferences, seminars, reflection gatherings are being held.

What is spiritual education? To give spiritual education means to develop and perfect individual's spiritual capacities (qualities that already exist within an individual) and to encourage the individual to form its conduct according to the qualities. Spiritual qualities are for example sense of justice, forgiveness, kindness, truthfulness *etc.* The purpose of behaving according to those concepts

is to do good and to contribute to the betterment and spiritual development of the world.

The second aspect of my work claimed to study into one outcome of the spiritual education program – that is the phenomenon of the Junior Youth`s Spiritual Empowerment Program. I will give Bahá'í perspective given answers to questions concerning the second part of my work proposed in the introduction as follows:

For whom is the Junior Youth`s Spiritual Empowerment Program developed for? It is meant for Bahá'í as well as for not Bahá'í junior youth from the ages 11-15. While the first have a bigger responsibility as they grow older to teach the Faith, take part of and lead as many educational processes as possible, the latter without any pressure of accepting the Faith or start believing in God is mainly just encouraged to develop their universally legitimate moral and spiritual qualities and form their conduct according to that.

What is the purpose of Junior Youth Spiritual Empowerment Program? The goal of the program is to create an encouraging and inspiring environment for juniors to develop their intellectual and spiritual qualities as well as to motivate them to contribute to the betterment of their surroundings, the society and the whole world. Also, the subjects discussed within the group are meant to help them analyze the disintegrative and integrative forces of society that influence them and their surroundings.

Why is junior youth`s spiritual empowerment important? Bahá'í mentality states that the juniors are full of vitality, strength and energy. When provided spiritual education those qualities manifest an utmost force to change and better the world and serve as tools in the process of spiritualization of the world and implementation of the New World Order of Bahá'u'lláh.

How does Junior Youth Spiritual Empowerment Program look like on the example of Baltic Bahá'í Initiative`s Tartu community youth work? The youth groups within the Baltic Bahá'í Initiative have been initialized through collaboration of pioneers sent to the region and of local Bahá'ís. Usually one youth group consists of four to eight juniors. During the sessions the youth is working with special materials designed for their age group, discussing upon

spiritual themes, doing creative activities and every once in a while carrying through different service projects. All of that with a help of an animator of the group, who plays a significant role in the nature of the group work.

God is mentioned as well as the concept of prayer is introduced within the sessions but not in the form of religious instructions. Although introducing the Bahá'í Faith is not the purpose of the group work, the parents of the juniors have been made aware of the fact that the program has been developed by the Bahá'í community.

For further researches I recommend for example to study into the development of the junior youth who have participated in the program. With a focus on their spiritual development as well as their perception of society and their surroundings. Also I recommend to make a research about a Bahá'í community, where the number of youth groups is bigger than of the number of groups studied in this work with an aim to detect the influence the groups have on the community, society. Since it is too early to make conclusions about the Baltic Bahá'í Initiative's influence on the local communities, the mentioned theme would be of a good subject to investigate within the upcoming years.

LISAD

Lisa 1. Kirjalik intervjuu lapsevanemaga (lapsevanem 5) (Tartu 15.09.2013)

Vanus: 37

Tegevusala: personalijuht rahvusvahelises kontsernis, loodusterapeut

Lapse vanus: 13

Kuidas suhtute noortegruppi? *Positiivselt. Süda on rahul, kui laps käib noortegrupi poolt korraldatavatel üritustel. Viimane positiivne tugi oli seeläbi, et mõneks ajaks õnnestus edasi lükata huulerõnga panemise soovi 😊.*

Kuidas mõjutab noortegrupis käimine Teie last Teie hinnangul (kas on täheldada muutusi tema käitumises, väärtushinnangutes jne?)? *Kuna meie tütar oli Tartus esimene liige ja kutsus aja jooksul ka teisi osalema, siis mulle tundub, et see on tütrele oluline. Võimalik, et see on ka üks põhjus, miks ta jätkuvalt grupis käib. Lisaks mulle tundub, et grupp, kes koos käib, on tore ning on tekkinud kogukond, kes jagab ühiseid väärtusi. Usun, et grupis käimine õpetab põhiväärtusi, eriti tore on kogukonna teenimise idee ja sellega seotud üritused. Saan aru, et lastele õpetatakse ka väljendusoskust ning seeläbi ka julgust enda arvamust väljendada. Pean seda väga oluliseks elus. Koolis mulle tundub, et suure massi hulgas kõik sellist tuge ei saa, st nt tagasihoidlikumad lapsed või lapsed kellel on hirm esineda vms. sellised lapsed vajavad eriliselt tähelepanu ja tuge.*

Kas Teie laps räägib Teile noortegrupis toimuvast? *Väga palju ei räägi. Kui küsin, siis ikka. Suveseminarid meeldivad väga, meeldib suhelda erirahvusest inimestega. Läti/Leedu reis oli väga tore.*

Kuivõrd olete kursis noortegrupi ideestikuga, eesmärkide, sisu ja materjalidega? *Piisavalt, on olemas vajalik info. Olen kohtunud grupijuhtidega. Info puudust ei ole.*

Kuivõrd olete teadlik bahá'í usundist? *Enne lapse ühinemist grupiga, tegelikult väga palju sellest usundist ei teadnud. Olen saanud infot grupist. Saan aru, et usundi põhiideed on headus, ühiskonna teenimine, jms põhiväärtused nagu ausus, austus vms.*

Milline on Teie endi vaimne maailmavaade? Kas omate usutunnistust mõne kindla religiooniga seostatavalt? *Olen ise rohkem uurinud budismi aga ei pea ennast usklikuks. Usun headusse, kaastundesse ja armastusse. Usun, et igas ühes meis on peidus jumal. Seda ei ole vaja otsida väljast poolt vaid ikka enda seest.*

Millistest üldistest põhimõtetest lähtute oma lapse kasvatamisel? *Kui on olemas armastav perekond ja usaldus, siis sellest piisab. Lapsele on vaja ennekõike armastust. Avatud ja usaldav õhustik kodus – peaks lapsele andma julguse rääkida enda muredest ja rõõmudest. Mõistlik juhendamine ja suunamine eluteel – et aidata teha õigeid valikuid. Mõõdukas kontroll.*

Lisa 2. Vestlusring kolme Vilniuses tegutseva noortegrupi noorega. Noortega vestlesid juhendajad Raimundas ja George (kirjalikud vastused saadetud meili teel juhendaja Raimundas Leugaudase poolt 18.09.2013, tõlkinud Rauba)

Küsimused varateismelistele:

Kuidas Sulle meeldib osaleda noortegrupis? *“Mõnikord on tüütu, mõnikord hea.”; “Nii ja naa”; “Mulle meeldib lõbus osa, aga mitte see mõtlemise (teaduslik) osa”.*

Miks Sa osaled noortegrupis? *“ Sest mul on muidu igav”; “Sest mulle meeldib“; “Sest see on lahe, aga osalemine rikub vahetevahel mu nädalavahetuse”; “Kuna meil on ägedad juhendajad, kes võivad meid naerma ajada iga kell”.*

Mida grupis tehakse? *“Mängitakse rahvastepalli”; “Räägitakse”; “Naerdakse, lauldakse, tantsitakse”.*

Mis on noortegrupi eesmärk? *“Omavahel suhtlemine”.*

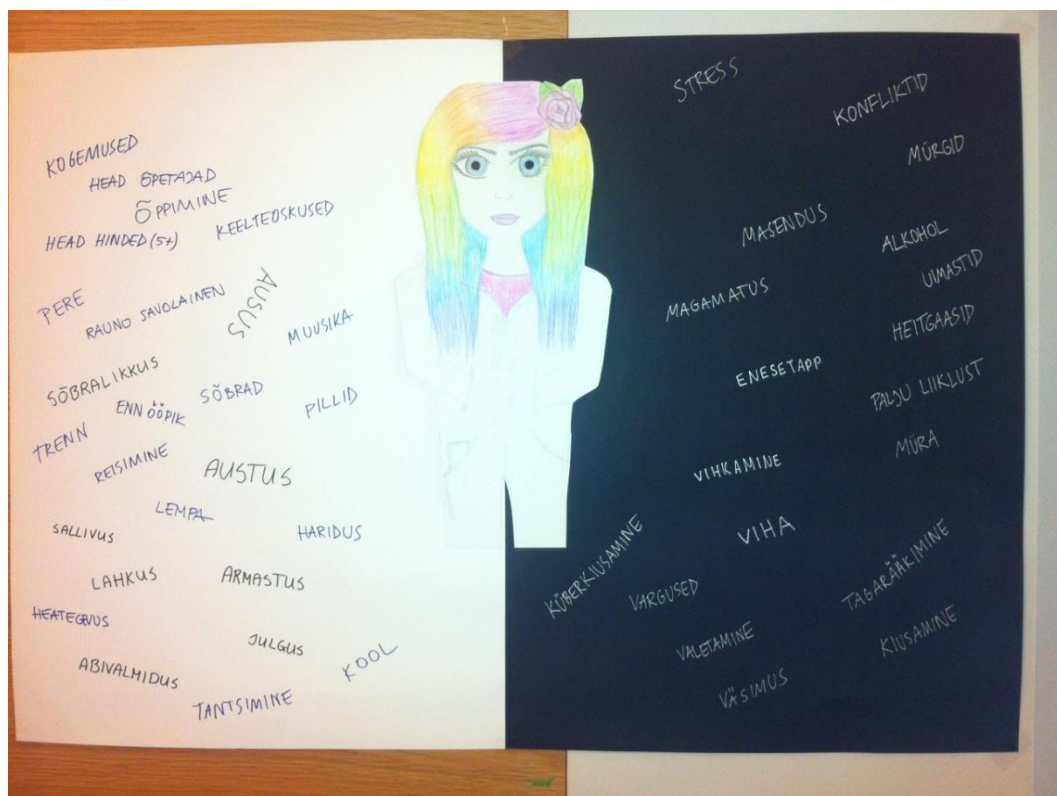
Mis on teenimisprojektide eesmärk? *“See, et rohkem inimesi saaks teada noortegrupist”.*

Mis Su vanemad arvavad noortegrupist? *“Et see on hea”;“ Nad arvavad, et meil on vajalik siiski minna gruppi ja esitada küsimusi isegi siis, kui me seda ei taha”.*

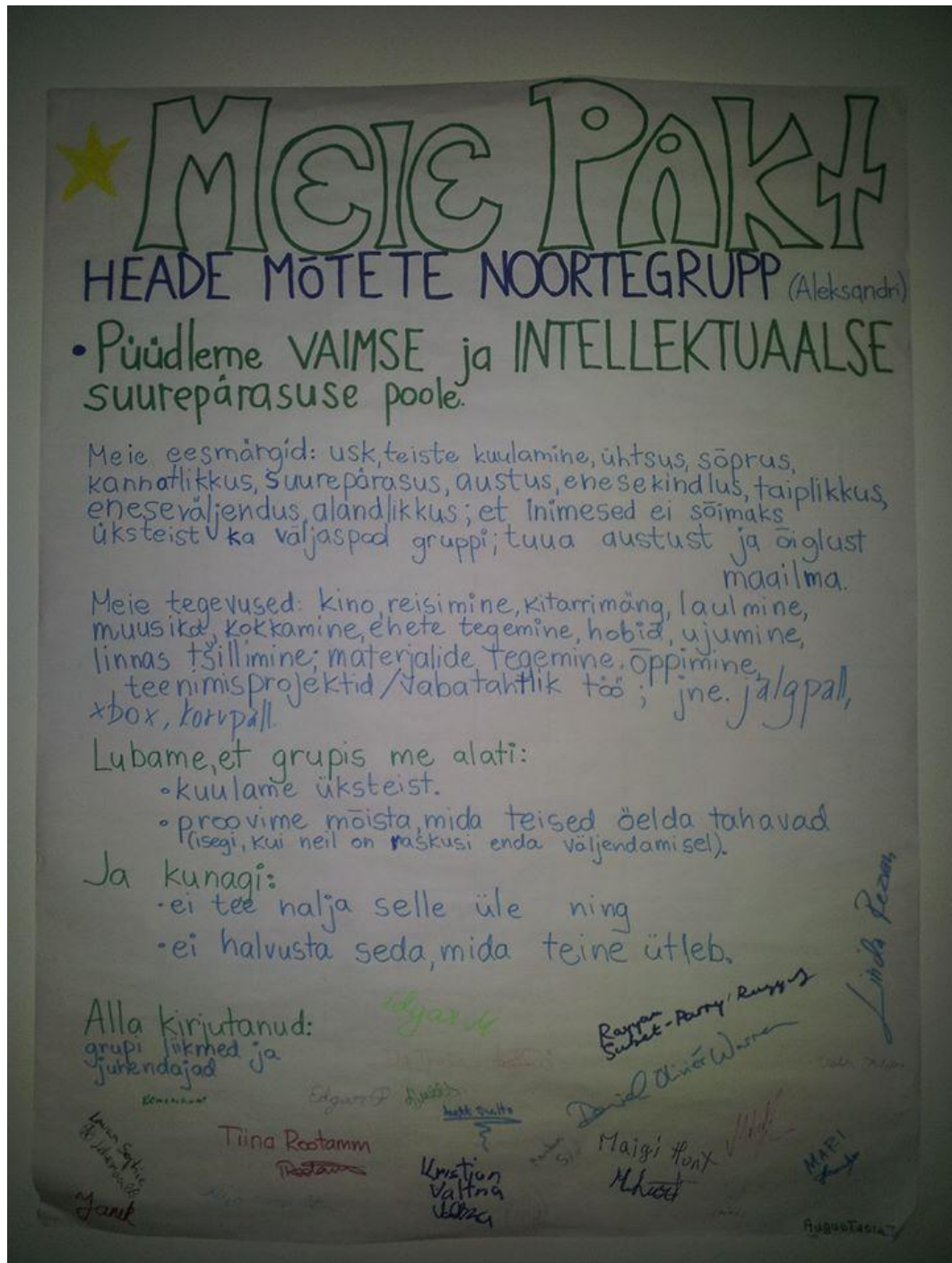
Oled Sa rääkinud ka oma sõpradele noortegrupist? *“Jah, ja nad arvavad, et see on huvitav”; “Jah, aga ma ei tee seda enam”.*

Kas osalemine noortegrupis mõjutab kuidagi Sinu igapäevaelu? *“Ei”;“ Jah, kui ma lähen kooli ja kohtan ebasõbralikke kaaslasi mispeale tõstab pead kättemaksutunne, mõtlen ma sellele, et käin ju noortegrupis ning muudan seejärel kättemaksu osas meelt”.*

Pilt 3. „MaailmaMuutjate“ plakat ühiskonna positiivsetest (vasakul) ja negatiivsetest (paremal) jõududest.

Pilt 4. „Heade Mõtete Noortegrupi“ ennast tutvustav plakat (Mehdi Rezvan'i erakogust).

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mari Rauba,

(sünnikuupäev: 12.01.1989)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Spirituaalne haridus Bahá'í usundis Varateismeliste Vaimse Jõustamise Programmi näitel – osalusvaatluslik uurimustöö Baltimaade initsiatiivi Tartu kogukonna noorsootööst”,

mille juhendaja on dr. Ringo Ringvee,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **13.11.2013**